

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

«Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедраси

**Бакалавриат йўналишида ўқитиладиган
фанлардан ишчи ўқув дастурлари**

Т Ў П Л А М И

Тошкент - 2006 й.

Бакалавриат йўналишида ўқитиладиган фанлардан ишчи ўқув дастурлари тўплами

Ушбу тўплам «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедраси томонидан бакалавриат йўналишларида ўқитиладиган фанлар бўйича ишчи ўқув дастурларини ўз ичига олган.

Тўпламга киритилган ишчи ўқув дастурлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343-сонли «Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги Қарори ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бакалавриат йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг давлат таълим стандартлари» талаблари ҳамда 2004 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг бакалавриат босқичини янги таҳрирдаги наъмунавий ўқув режаси билан таъминлаш тўғрисида»ги 199-сонли буйруғига асосан ишлаб чиқилган.

Мазкур ишчи ўқув дастурлари тўплами «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган (2006 йил 25 май, 15-сонли баённома).

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур ишчи ўқув дастурлари тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлиарио илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

Тузувчилар:

и.ф.н. Носиров Э.
к.ўқ. Маматов Б.

Тақризчилар:

проф. Жамолов Ҳ.
доц. Собиров О.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БОШҚАРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги
5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат
таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестиция фаолиятини
ташкил этиш ва бошқариш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ганихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестиция фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш» фанидан
ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган
соатлар ҳажмининг тақсимооти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг роли	5	2	2	2
2	Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар	9	4	2	4
3	Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати	10	4	2	4
4	Инвестиция фаолиятини ривожлантиришнинг муҳим шарт-шароитлари	10	4	2	4
5	Давлат инвестиция дастурининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни	10	4	2	4
6	Инвестиция фаолиятини тартибга солиш	6	2	1	2
7	Капитал қўйилмалар ва капитал қурилиш	10	4	2	4
8	Инвестиция жараёнида капитал қурилишни ташкил этиш ва бошқариш	7	2	1	4
9	Инвестиция фаолиятининг моддий-техник таъминоти ва уни бошқариш	5	2	1	2
10	Инвестициялашнинг муҳим йўналишлари	10	4	1	4
11	Инвестиция фаолиятини ривожлантиришда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш	10	4	2	4
Жами		92	36	18	38

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг роли (2 соат).

«Инвестиция фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш» фанининг мақсади ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Инвестиция» ва «капитал қўйилмалар» тушунчаси. Инвестицияларнинг турлари: молиявий (портфель), реал (моддий) ва интеллектуал инвестициялар. *Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг микро ва макроиқтисодиёт даражасидаги функциялари ва вазифалари.*

Адабиётлар: 1,2,4,15,24,29,30,31,32,39,42,44,45,48,50.

2-мавзу: Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (4 соат).

Хорижий инвестицияларнинг мазмун-моҳияти. Хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг объектив зарурлиги. Иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб этиш шакллари. Мамлакат инвестиция сиёсатини амалга оширишда хорижий инвестицияларнинг ўрни. *Тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг аҳамияти.*

Адабиётлар: 2,4,5,6,30,31,39,42,44,48,50.

3-мавзу: Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (4 соат).

Инвестиция фаолиятининг аҳамияти ва зарурлиги. Инвестиция фаолиятининг иштирокчилари, объекти ва субъектлари. Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва замонавий бозор иқтисодиёти шароитдаги ўрни. *Давлат инвестиция сиёсатининг асосий йўналишлари.*

Адабиётлар: 1,2,4,7,9,13,17,30,31,32,33,39,42,44,45,46,48,50.

4-мавзу: Инвестиция фаолиятини ривожлантиришнинг муҳим шарт-шароитлари (4 соат).

Инвестиция фаолиятини ривожлантиришда инвестиция муҳити. Инвестиция муҳитига таъсир этувчи омиллар. Инвестиция фаолияти ривожланишининг ҳуқуқий асослари. Инвестиция фаолияти ривожланишини рағбатлантирувчи омиллар: солиқ имтиёзлари, кафолатлар, солиқ кредитлари, имтиёзли кредитлар ва бошқалар. *Маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни давлат томонидан ҳимоя қилиш.*

Адабиётлар: 1,2,4,5,6,7,8,9,10,11,12,17,26,30,32,33,39,48,49,50.

5-мавзу: Давлат Инвестиция дастурининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни (4 соат).

Ўзбекистон Республикаси Инвестиция дастури - мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш истиқболларини белгилашнинг муҳим таркибий қисми сифатида. Давлат Инвестиция дастурининг мазмуни, аҳамияти ва уни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва тартиб қоидалари. Инвестиция таклифларининг йиғма рўйхати ва капитал қўйилмаларни режалаштириш.

Инвестиция лойиҳаларининг адресли дастурлари. Давлат инвестиция дастурини молиялаштириш манбалари. *Давлат инвестиция дастурининг амалга оширилиши мониторинги.*

Адабиётлар: 1,2,4,5,24,30,31,32,39,42,44,50.

6-мавзу: Инвестиция фаолиятини тартибга солиш (2 соат).

Инвестиция фаолиятини тартибга солишнинг миллий иқтисодий ривожлантиришдаги аҳамияти. Инвестиция фаолиятини тартибга солиш ва бошқаришнинг хориж тажрибалари. *Ўзбекистон Республикасида инвестиция фаолиятини тартибга солишда иштирок этувчи давлат ва нодавлат муассасалари ҳамда уларнинг асосий вазифалари.*

Адабиётлар: 1,2,4,5,6,7,8,9,10,11,12,17,24,30,31,32,39,44,48,49,50.

7-мавзу: Капитал қўйилмалар ва капитал қурилиш (4 соат).

«Капитал қўйилмалар», «капитал қурилиш» тушунчалари. Марказлашган ва марказлашмаган капитал қўйилмалар. Капитал қурилиш – моддий ишлаб чиқаришнинг асосий тармоғи сифатида. Капитал қурилиш муддатини қисқартиришнинг иқтисодий учун аҳамияти. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Қурилишда нархни шакллантириш. *Капитал қўйилмаларнинг иқтисодий самарадорлиги ва уни аниқлаш йўллари.*

Адабиётлар: 1,7,14,19,22,24,30,31,32,39,42,44,45,48,50.

8-мавзу: Инвестиция жараёнида капитал қурилишни ташкил этиш ва бошқариш (2 соат).

Капитал қўйилмаларнинг технологик таркиби. Қурилишнинг ташкилий-техник тайёргарлигидаги шартномалар. Пудрат шартномалари. Қурилишда бандликни тўғри ташкил этиш ва бошқаришнинг иқтисодий самараси ва қурилиш ташкилотларининг асосий фондлардан фойдаланиш самарадорлиги. *Капитал қурилишни яқунлаш, қурилиш объектини фойдаланишга топшириш ва якуний ҳисоб-китоблар.*

Адабиётлар: 1,2,5,6,7,19,22,24,26,30,31,32,39,42,44,50.

9-мавзу: Инвестиция фаолиятининг моддий-техник таъминоти ва уни бошқариш (2 соат).

Қурилиш материалларини етказиб берувчи ташкилотларни танлаш. Қурилиш материалларига бўлган талабни аниқлаш. Қурилиш материаллари захираси миқдорини аниқлаш ва ташкил этиш. *Қурилиш материаллари етказиб берилишининг маромийлигини аниқлаш.*

Адабиётлар: 1,13,24,31,32,39,42,44,45,50.

10-мавзу: Инвестициялашнинг муҳим йўналишлари (4 соат).

Инвестициялашнинг муҳим йўналишларини белгилаш. Иқтисодийнинг базавий тармоқларига инвестицияларни йўналтириш: агросаноат мажмуига, фармацевтика тармоғига, туризмни ривожлантиришга, илмий-техник тараққиёт учун ва шу каби соҳа ва тармоқларга. Ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини

оширишга йўналтирилган инвестициялар. *Ношлаб чиқаришнинг муҳим соҳаларига йўналтирилган инвестициялар.*

Адабиётлар: 1,2,5,8,10,11,12,15,17,24,26,30,31,32,33,39,42,44,45,48,50.

11-мавзу: Инвестиция фаолиятини ривожлантиришда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш (4 соат).

Эркин иқтисодий ҳудудлар тушунчаси, уларни ташкил этишнинг мақсади, вазифалари ва турлари. Эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш. Эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишнинг инвестиция фаолияти ривожланишига таъсири. Ўзбекистонда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишнинг ҳуққий асослари. *Эркин иқтисодий ҳудудларни бошқариш ва ундаги молиявий-иқтисодий муносабатларни тартибга солиш.*

Адабиётлар: 1,5,13,24,30,31,32,44.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг роли (2 соат).

«Инвестиция фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш» фанининг мақсади ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Инвестиция» ва «капитал қўйилмалар» тушунчаси. Инвестицияларнинг турлари: молиявий (портфель), реал (моддий) ва интеллектуал инвестициялар.* Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг микро ва макроиқтисодиёт даражасидаги функциялари ва вазифалари.

Адабиётлар: 1,2,4,15,24,29,30,31,32,39,42,44,45,48,50.

2-мавзу: Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг мазмун-моҳияти. Хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг объектив зарурлиги.* Иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб этиш шакллари. Мамлакат инвестиция сиёсатини амалга оширишда хорижий инвестицияларнинг ўрни. Тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг аҳамияти.

Адабиётлар: 2,4,5,6,30,31,39,42,44,48,50,53,54.

3-мавзу: Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (2 соат).

Инвестиция фаолиятининг аҳамияти ва зарурлиги. Инвестиция фаолиятининг иштирокчилари, объекти ва субъектлари. Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва замонавий бозор иқтисодиёти шароитидаги ўрни.* Давлат инвестиция сиёсатининг асосий йўналишлари.

Адабиётлар: 1,2,4,7,9,13,17,30,31,32,33,39,42,44,45,46,48,50.

4-мавзу: Инвестиция фаолиятини ривожлантиришнинг муҳим шарт-шароитлари (2 соат).

Инвестиция фаолиятини ривожлантиришда инвестиция муҳити. Инвестиция муҳитига таъсир этувчи омиллар.* Инвестиция фаолияти ривожланишининг ҳуқуқий асослари. Инвестиция фаолияти ривожланишини рағбатлантирувчи омиллар: солиқ имтиёзлари, кафолатлар, солиқ кредитлари, имтиёзли кредитлар ва бошқалар. Маҳаллий ишлаб чиқирувчиларни давлат томонидан ҳимоя қилиш.

Адабиётлар: 1,2,4,5,6,7,8,9,10,11,12,17,26,30,32,33,39,48,49,50.

5-мавзу: Давлат Инвестиция дастурининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни (2 соат).

Ўзбекистон Республикаси Инвестиция дастури – мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш истиқболларини белгилашнинг муҳим таркибий қисми сифатида. Давлат Инвестиция дастурининг мазмуни, аҳамияти ва уни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва тартиб-қоидалари.* Инвестиция

таклифларининг йиғма рўйхати ва капитал қўйилмаларни режалаштириш. Инвестиция лойиҳаларининг адресли дастурлари. Давлат инвестиция дастурини молиялаштириш манбалари. Давлат инвестиция дастурининг амалга оширилиши мониторинги.

Адабиётлар: 1,2,4,5,24,30,31,32,39,42,44,50.

6-мавзу: Инвестиция фаолиятини тартибга солиш (1 соат).

Инвестиция фаолиятини тартибга солишнинг миллий иқтисодий ривожлантиришдаги аҳамияти. Инвестиция фаолиятини тартибга солиш ва бошқаришнинг хориж тажрибалари.* Ўзбекистон Республикасида инвестиция фаолиятини тартибга солишда иштирок этувчи давлат ва нодавлат муассасалари ҳамда уларнинг асосий вазифалари.

Адабиётлар: 1,2,4,5,6,7,8,9,10,11,12,17,24,30,31,32,39,44,48,49,50.

7-мавзу: Капитал қўйилмалар ва капитал қурилиш (2 соат).

«Капитал қўйилмалар», «капитал қурилиш» тушунчалари. Марказлашган ва марказлашмаган капитал қўйилмалар. Капитал қурилиш - моддий ишлаб чиқаришнинг асосий тармоғи сифатида. Капитал қурилиш муддатини қисқартиришнинг иқтисодий учун аҳамияти.* Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Қурилишда нархни шакллантириш. Капитал қўйилмаларнинг иқтисодий самарадорлиги ва уни аниқлаш йўллари.

Адабиётлар: 1,7,14,19,22,24,30,31,32,39,42,44,45,48,50,51.

8-мавзу: Инвестиция жараёнида капитал қурилишни ташкил этиш ва бошқариш (1 соат).

Капитал қўйилмаларнинг технологик таркиби. Қурилишнинг ташкилий-техник тайёргарлигидаги шартномалар.* *Пудрат шартномалари.* Қурилишда бандликни тўғри ташкил этиш ва бошқаришнинг иқтисодий самараси ва қурилиш ташкилотларининг асосий фондлардан фойдаланиш самарадорлиги. Капитал қурилишни яқунлаш, қурилиш объектини фойдаланишга топшириш ва якуний ҳисоб-китоблар.

Адабиётлар: 1,2,5,6,7,19,22,24,26,30,31,32,39,42,44,50.

9-мавзу: Инвестиция фаолиятининг моддий-техник таъминоти ва уни бошқариш (1 соат).

Қурилиш материалларини етказиб берувчи ташкилотларни танлаш. Қурилиш материалларига бўлган талабни аниқлаш.* Қурилиш материаллари захираси миқдорини аниқлаш ва ташкил этиш. Қурилиш материаллари етказиб берилишининг маромийлигини аниқлаш.

Адабиётлар: 1,13,24,31,32,39,42,44,45,50.

10-мавзу: Инвестициялашнинг муҳим йўналишлари (1 соат).

Инвестициялашнинг муҳим йўналишларини белгилаш. Иқтисодийнинг базавий тармоқларига инвестицияларни йўналтириш: агросаноат мажмуига,

фармацевтика тармоғига, туризмни ривожлантиришга, илмий-техник тараққиёт учун ва шу каби соҳа ва тармоқларга.* Худудлар иқтисодий салоҳиятини оширишга йўналтирилган инвестициялар. Ноишлаб чиқаришнинг муҳим соҳаларига йўналтирилган инвестициялар.

Адабиётлар: 1,2,5,8,10,11,12,15,17,24,26,30,31,32,33,39,42,44,45,48,50.

11-мавзу: Инвестиция фаолиятини ривожлантиришда эркин иқтисодий худудларни ташкил этиш (2 соат).

Эркин иқтисодий худудлар тушунчаси, уларни ташкил этишнинг мақсади, вазифалари ва турлари. Эркин иқтисодий худудларни ташкил этиш. Эркин иқтисодий худудларни ташкил этишнинг инвестиция фаолияти ривожланишига таъсири.* Ўзбекистонда эркин иқтисодий худудларни ташкил этишнинг ҳуққий асослари. Эркин иқтисодий худудларни бошқариш ва ундаги молиявий-иқтисодий муносабатларни тартибга солиш.

Адабиётлар: 1,5,13,24,30,31,32,44.

Изоҳ:* - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар.

Курс иши мавзулари рўйхати:

- инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва таснифланиши;
- мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда инвестиция фаолиятининг микро ва макроиқтисодий аҳамияти;
- хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг объектив зарурлиги;
- иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб этиш шакллари;
- мамлакат инвестиция сиёсатини амалга оширишда хорижий инвестицияларнинг ўрни;
- инвестиция фаолиятининг иштирокчилари, объекти ва субъектлари;
- давлат инвестиция сиёсатининг асосий йўналишлари;
- инвестиция фаолиятини ривожлантиришнинг муҳим шарт-шароитлари;
- инвестиция муҳити ва унга таъсир этувчи омиллар;
- инвестиция фаолияти ривожланишининг ҳуқуқий асослари;
- давлат инвестиция дастурининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни;
- давлат инвестиция дастурининг асосий мақсади, вазифалари ва тамойиллари;
- инвестиция фаолиятини тартибга солишнинг миллий иқтисодиётни ривожлантиришдаги аҳамияти;
- инвестиция фаолиятини тартибга солиш ва бошқаришнинг хориж тажрибалари;
- Ўзбекистон Республикасида инвестиция фаолиятини тартибга солишда иштирок этувчи давлат ва нодавлат муассасалари ҳамда уларнинг асосий вазифалари;
- марказлашган ва марказлашмаган капитал қўйилмалар;
- капитал қурилиш – моддий ишлаб чиқаришнинг асосий тармоғи сифатида;
- капитал қўйилмаларнинг иқтисодий самарадорлиги ва уни аниқлаш йўллари;
- инвестиция жараёнида капитал қурилишнинг ўрни;
- инвестиция фаолиятининг моддий-техник таъминоти ва уни бошқариш;
- иқтисодиётнинг базавий тармоқларига инвестицияларни йўналтириш;
- ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини оширишга йўналтирилган инвестициялар;
- ноишлаб чиқаришнинг муҳим соҳаларига йўналтирилган инвестициялар;
- инвестиция фаолиятини ривожлантиришда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш;
- Ўзбекистонда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишнинг ҳуқуқий асослари;
- инвестицияларнинг турлари ва уларнинг тавсифи;
- хорижий инвестицияларни жалб қилиш шакллари ва унинг ўзига хос хусусиятлари;
- хорижий инвестиция иштирокидаги қўшма корхоналар фаолияти самарадорлигини таъминлаш;

- тижорат банкларининг инвестиция фаолияти;
- тижорат банкларининг қимматли қоғозлар бозорини ривожлантиришдаги ўрни;
- инновация фаолиятини ташкил этиш ва унинг ўзига хос хусусиятлари;
- венчур капитали ҳисобига инвестицияларни молиялаштириш;
- интеллектуал инвестицияларнинг иқтисодий ривожлантиришдаги аҳамияти;
- Осиё Тараққиёт банкининг Ўзбекистон билан ҳамкорлиги;
- Европа Тикланиш ва Тараққиёт банкининг Ўзбекистон билан ҳамкорлиги;
- Халқаро Молия Корпорациясининг Ўзбекистон билан ҳамкорлиги;
- Германия кредит агентлигининг Ўзбекистон билан ҳамкорлиги;
- ОПЕК фондининг Ўзбекистон иқтисодий ривожлантиришдаги ўрни;
- лизинг компанияларининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни;
- Ўзбекистонда хорижий инвесторлар учун яратилган молиявий имтиёзлар тафсилоти;
- Ўзбекистонда инвестиция сиёсатининг ўзига хос хусусиятлари;
- Ўзбекистон Республикасида инвестиция фаолияти тараққиётини таъминлашда молия бозори инфратузилмасининг тутган ўрни;
- кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг аҳамияти;
- қишлоқ хўжалигида инвестиция фаолиятини ривожлантириш;
- лойиҳавий молиялаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари;
- халқаро молия институтларининг хусусий секторни ривожлантиришдаги ўрни;
- Ўзбекистонла синдикатли кредитлашни йўлга қўйиш ва уни ривожлантириш истиқболлари;
- йирик инвестиция лойиҳаларини синдикат асосида кредитлаш;
- кичик бизнес лойиҳаларини молиялаштиришнинг хусусиятлари;
- инвестиция фаолиятини ривожлантиришда бозор инфратузилмаси;
- Ўзбекистон ҳудудларида инвестиция фаолиятининг ривожланиши;
- инвестиция лойиҳаларининг бизнес-режаси;
- инвестиция лойиҳаларини техник-иқтисодий асослаш;
- инвестиция лойиҳаларини ишлаб чиқиш босқичлари;
- Давлат инвестиция дастурига киритилган инвестиция лойиҳалари мониторинги;
- инвестиция лойиҳаларини узоқ муддатли кредитлаш;
- инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда амортизация ажратмалари;
- инвестиция фаолиятини давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириш хусусиятлари;
- лизингнинг моҳияти, турлари ва амалга ошириш тартиби;

- Ўзбекистонда лизинг фаолиятини ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари;
- инвестиция фаолиятини ривожлантиришга фоииз сиёсатининг таъсири;
- инвестиция фаолиятини ривожлантиришга солиқ сиёсатининг таъсири.

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестиция фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- хорижий инвестицияларни жалб қилишга оид схемалар ва чизмалар;
- капитал қўйилмалар ва капитал қурилишга оид амалий материаллар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- Давлат инвестиция дастурини ишлаб чиқиш схемаси ва тартиб-қоидалари;
- эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишга доир кўргазмали қуроллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестиция фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 92 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 54 соат, шу жумладан, маъруза - 36 соат, амалий машғулоти - 18 соат, мустақил таълим - 38 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришни баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралиқ баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 28 - ЖБга; 57 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

7.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни. 1999. 14 апрел.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ташқи иқтисодий ва савдо алоқалари, хорижий инвестицияларни жалб этиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони. 2005. 21 июл, ПФ-3631-сон.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хорижий сармоя иштирокидаги корхоналар томонидан тайёр истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришни рағбатлантиришга оид кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 2003. 20 июн.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 2000. 21 март.
8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Валюта бозорини янада эркинлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2001. 22 июн.
9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.
10. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ЕТТБнинг иккинчи кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 20 январ. 31-сон.
11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.
12. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
13. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
14. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.

15. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: «Молия», 2002.
16. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
17. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д.Миронова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. - 256 с.: ил.
18. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
19. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. – М.: «Финансы и статистика», 1998. – 160 с.: ил.
20. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.
21. Банковское дело и финансирование инвестиций - том I, 1-2 часть, том II. 1-2 часть, ИЭР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.
22. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: «Банки и биржи, ЮНИТИ», 1998. - 423 с.
23. Газибеков Д.Г., Собиров О.Ш. Лизинг и его развития в Узбекистане. -Т.:«Молия», 2001. -132 с.
24. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
25. Зелль А. Бизнес-план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер. с англ. - М.: Издательство «Ось-89», 2002. - 240 с.
26. Золотогоров В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.
27. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 144 с.: ил.
28. Кратко И.Г. Международное предпринимательство: Учеб. пособие. - М.: «ИНФРА-М», 2001. - 272 с. - (Серия «Вопрос-ответ»).
29. Крущвиц Л. Инвестиционные расчеты / Пер. с нем. Под общей В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во «Питер», 2001. - 432 с.: ил. - (Серия «Базовый курс»).
30. Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.
31. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).
32. Ричард Брейли, Стюарт Майерс Принципы корпоративных финансов: Б 87 Пер. с англ. - М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. - 1120с.
33. Сергеев И.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. – М.: «Финансы и статистика», 2001. – 267.

34. Фабочи Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. XXVIII, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).

35. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2003. - 158 с.

36. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Т.Шодиёв. - Т.: «Шарқ», 2002. - 272 б.

37. Щарп У., Г.Александр, Дж. Бейли. Инвестиции. Пер. с англ.-М.: «ИНФРА», 1997. - 1028 с.

38. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

39. Ғозибеков Д.Ғ., Сабилов О.Ш., Мқминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. – Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

40. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. – Т.: «Молия», 2000. – 312 б.

41. Ғозибеков Д.Ғ., Ангелиди М.С., Каримов Н.Ғ. Финансовое обеспечение инвестиций в экономику Узбекистана. Ташкент, 1995.

42. Ғозибеков Д.Ғ. «Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан тестлар тўплами. Тошкент, 1997.

43. Сухова Л.Ф., Чернова Н.А. Практикум по разработке бизнес-плана и финансовому анализу предприятия: Учебное пособие. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 160 с.: ил.

44. Финансы, денежное обращение и кредит: Учебник. Краткий курс. /Под ред. Д.э.н., проф. Н. Ф. Самсонова. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - 302 с. - (Серия «Высшее образование»).

45. Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

46. Финансовый бизнес-план: Учеб. Пособие / Под ред. действ. Ф 59 члена Акад. инвестиций РФ., д-ра экон. наук, проф В.М.Попова./ - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 480 с.

47. Пиндайк Роберт С., Рубинфельд Дэниел Л. Микроэкономика: Пер. с англ. - 2-е изд. - М.: «Дело», 2001. - 808 с. - (Сер. «Зарубежный экономический учебник»).

48. Радионова С.П., Радионова Н.В. Оценка инвестиционных ресурсов предприятий (инвестиционный аспект). - СПб.: «Альфа», 2001. - 208 с.: ил.

49. Роджер Лерой Миллер, Дэвид Д. Ван-Хуз. Современные деньги и банковское дело: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. - XXIV. - 856 с.

50. РОУЗ Питер С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-изд. - М.: «Дело ЛТД», 1995.-768 с.

51. Жуков Е.Ф. Инвестиционные институты. - М.: «ЮНИТИ», 1998. - 196 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК
ЛОЙИҲАЛАРИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш»
бакалавриат таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик
лойиҳаларини молиялаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалаврият таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш»
фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик.	18	6	6	8
2	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш.	20	6	6	10
3	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш.	28	8	8	12
4	Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш.	26	8	8	10
5	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Эксимбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш.	28	8	8	12
Жами		124	36	32	52

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик (6 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Кичик бизнес ва тадбиркорликнинг моҳияти ва аҳамияти. Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнесни ривожлантиришда бозор инфратузилмаси. *Кичик бизнес корхоналари молиявий фаолиятини ташкил этиши.*

Адабиётлар: 1-38, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 60, 63.

2-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш (6 соат).

Микрокредитлашнинг моҳияти ва аҳамияти. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлашнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни микрокредитлашнинг хориж тажрибалари. *Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини миллий ва хорижий валютада микрокредитлаш.* Кредит уюшмалари маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш.

Адабиётлар: 26, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 43, 52.

3-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш (8 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш манбалари. Кичик бизнес фаолиятида молиявий ресурсларни ташкил этиш хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда банк кредитининг роли. Кредит шартномаси ва унинг кредит муносабатларини ташкил этишда тутган ўрни. Кредит олиш учун талаб қилинадиган ҳужжатлар. Кредит шартномасини расмийлаштириш тартиби. Кредитни таъминлаш турлари. Кичик тадбиркорликни ривожлантиришда янги молиявий имкониятлар. Лизинг - кичик бизнесни молиялаштиришнинг самарали усули. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришнинг чет эл тажрибалари. *Кичик бизнес соҳасида банк кредит сиёсати.*

Адабиётлар: 4,5,6, 11, 14, 15, 19, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32,33, 34, 35, 36, 41, 43, 44, 51, 57, 59, 60.

4-мавзу: Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш (8 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда бюджетдан ташқари жамғармаларнинг ўрни. *Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштиришнинг хусусиятлари.* Кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштириш.

Адабиётлар: 4, 11, 15, 23, 26, 33, 34, 35, 36, 46.

5-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Эксимбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш (8 соат).

Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда халқаро молия институтларининг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш. Халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий мезонлари ва шартлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштиришдаги мавжуд муаммолар ва уни ҳал этиш йўллари. *Халқаро молия институтлар ва хорижий банклар маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ривожлантириш истиқболлари.*

Адабиётлар: 3, 18, 20, 24, 25, 29, 30, 31, 41, 44, 51, 57.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик (6 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Кичик бизнес ва тадбиркорликнинг моҳияти ва аҳамияти. Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни*. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнесни ривожлантиришда бозор инфратузилмаси. Кичик бизнес корхоналари молиявий фаолиятини ташкил этиш.

Адабиётлар: 1-38, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 60.

2-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш (6 соат).

Микрокредитлашнинг моҳияти ва аҳамияти. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлашнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни микрокредитлашнинг хориж тажрибалари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини миллий ва хорижий валютада микрокредитлаш. Кредит уюшмалари маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш*.

Адабиётлар: 26, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 43, 62.

3-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш (8 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш манбалари. Кичик бизнес фаолиятида молиявий ресурсларни ташкил этиш хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда банк кредитининг роли*. Кредит шартномаси ва унинг кредит муносабатларини ташкил этишда тутган ўрни. Кредит олиш учун талаб қилинадиган ҳужжатлар. Кредит шартномасини расмийлаштириш тартиби. Кредитни таъминлаш турлари. Кичик тадбиркорликни ривожлантиришда янги молиявий имкониятлар. Лизинг - кичик бизнесни молиялаштиришнинг самарали усули. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришнинг чет эл тажрибалари. Кичик бизнес соҳасида банк кредит сиёсати.

Адабиётлар: 4,5,6, 11, 14, 15, 19, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 41, 43, 44, 51, 57, 59, 60, 61.

4-мавзу: Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш (8 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда бюджетдан ташқари жамғармаларнинг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштиришнинг хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштириш*.

Адабиётлар: 4, 11, 15, 23, 26, 33, 34, 35, 36, 65.

5-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Эксимбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш (8 соат).

Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда халқаро молия институтларининг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш. Халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий мезонлари ва шартлари*. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштиришдаги мавжуд муаммолар ва уни ҳал этиш йўллари. Халқаро молия институтлар ва хорижий банклар маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 3, 18, 20, 24, 25, 29, 30, 31, 41, 44, 51, 57, 61, 65.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- кичик бизнеснинг иқтисодиётдаги ўрнини белгиловчи чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- кичик бизнесни молиялаштириш ва унинг манбаларига оид жадваллар, графиклар, схемалар ва чизмалар;
- кичик тадбиркорликни ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқиш схемаси;
- кичик бизнес инвестиция лойиҳаларини ишлаб чиқиш схемаси;
- кредит уюшмалари фаолиятига оид чизмалар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- кичик тадбиркорлик субъектларини микрокредитлаш схемаси;
- кичик бизнес лойиҳаларини молиялаштириш технологияси
- кичик бизнес лойиҳаларини кредитлашни мониторинг қилиб боришга оид чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;

- яқуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- кичик бизнеснинг иқтисодиётдаги ўрни ва уни молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш» фанидан ишчи ўқув режага мувофиқ «Инвестицияларни молиялаштириш» йўналиши бўйича таълим олаётган 2-курс талабаларига жами 124 соат (шундан, 36 соат маъруза, 36 соат амалий машғулот ва 52 соат мустақил таълим учун ажратилган).

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралиқ баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қоникарли	Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қоникарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. -Т.:Ўзбекистон, 2001. – 39 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги қонуни, 2004. 3 декабр.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Хусусий корхона тўғрисида»ги қонуни, 2003. 11 декабр.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Кредит уюшмалари тўғрисида»ги қонуни, 2002. 4 апрел.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги қонуни. 2000. 25 май.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
8. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
9. Ўзбекистон Республикасининг «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонуни. 2004. 26 август.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 3619-сонли Фармони. 2005. 14 июн..
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Микрофирмалар ва кичик корхоналарни ривожлантиришни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 712-II-сонли Фармони. 2005. 20 июн. 3620-сон.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 9 апрелдаги «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1987-сон Фармонига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Фармони. 2003. 30 август.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2004-2006 йилларда фермер хўжаликларини ривожлантириш концепцияси тўғрисида»ги Фармони. 2003. 27 октябр.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш механизмининг такомиллаштириш тўғрисида»ги ПФ-1207-сонли Фармони. 2003. 23 декабр.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 24 январ.
16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қишлоқ хўжалигида ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим йўналишлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 24 март. 3226-сон.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 2000. 21 март.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 1997. 31 январ.

19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида шартномавий муносабатларни такомиллаштириш ва мажбуриятлар бажарилиши учун томонларнинг жавобгарлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2003. 4 сентябр. 383-сон.

20. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш учун рўйхатдан ўтказиш тартиботлари тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги қарори. 2003. 20 август. 357-сон.

21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш механизмининг такомиллаштириш бўйича ташкилий тадбирлар тўғрисида»ги 563-сонли Фармони. 2003. 24 декабр.

22. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Европа тикланиш ва тараққиёт банкнинг кичик бизнесни тўлиқ қўламда ривожлантириш бўйича дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2002. 6 июн. 201-сон.

23. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик корхоналар, деҳқон ва фермер хўжаликларини маблағ билан таъминлаш, моддий-техник таъминлаш, уларга божхона имтиёзлари бериш, банк хизматлари ва бошқа хизматлар кўрсатиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 2001. 10 сентябр. 366-сон.

24. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Банк тизимини ислоҳ қилишга доир қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2000. 24 март. 104-сон.

25. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тижорат банкларининг кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришда қатнашишини рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 2000. 19 май. 195-сон.

26. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.

27. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантириш учун хорижий кредитлар беришни ташкил этиш масалалари тўғрисида»ги қарори. 1997. 7 феврал. 67-сон.

28. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.

29. Тижорат банклари томонидан фермер хўжаликларини, кичик ва ўрта бизнес субъектларини миллий валютада кредитлаш Тартиби, 907-сон, 2000. 7 март.

30. Ўз фаолиятини юридик шахсни ташкил этмаган ҳолда амалга оширувчи якка тартибдаги тадбиркорлар ва деҳқон хўжаликларини тижорат банклари томонидан миллий ва хорижий валюталарда микрокредитлаш тартиби. 2000. 29 февраль. 902-сон.

31. Ўз фаолиятини юридик шахсни ташкил этган ҳолда амалга оширувчи фермер хўжаликлари, кичик бизнеснинг бошқа субъектларини тижорат банклари томонидан миллий ва хорижий валюталарда микрокредитлаш Тартиби. 2000. 29 февраль. 903-сон.

32. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.

33. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.

34. Абатуров В., Саматов Р., Рустамов Д. Финансовая поддержка малого и среднего бизнеса: мировой опыт. /Экономическое обозрение/, 2000. №10.

35. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.

36. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.

37. Бусигын А.В. Предпринимательство. Основной курс: Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 608 с.

38. Вахобов А.В. Хусусий мулк - иқтисодиётнинг ишончли пойдевори. /Халқ сўзи/, 2003. 24 апрел, 87-сон.

39. Вахобов А.В. Иқтисодиётимиз таянчи. /Халқ сўзи/, 2002., 11 декабр, 268-сон.

40. Газибеков Д.Г. Инвестиции - что понимать под этим? /РДК/, 1999, №9.

41. «Деловая среда в Узбекистане глазами представителей малого и среднего бизнеса». Отчет Международной Финансовой Корпорации по итогам 2003 г. Государственный Секретариат Швейцарии по Экономике. IFC.

42. Жўраев А.С., Хўжамқулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.

43. Классификация малого и среднего бизнеса за рубежом. /Экономическое обозрение/, 2000.

44. Лапуста М.Г. Предпринимательство: Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 224 с. - (Серия «Вопрос-ответ»).

45. Лапуста М.Г., Старостин Ю.Л. Малое предпринимательство. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 320 с.

46. Маматов Б.С. Кичик бизнесни молиялаштиришнинг чет эл тажрибаси. /БПК/, 2005. 4-сон.

47. Маматов Б.С., Абдуллаев А.А. Тадбиркорлик равнақининг асоси. /Мулқдор/, 2003. 27 июн, 25-сон.

48. Маматов Б.С., Хўжамкулов Д.Ю. Вопросы совершенствования кредитования малого и среднего бизнеса коммерческими банками Узбекистана/аспирант и соискатель, 2003 год, №3.

49. Маматов Б.С. ва бошқ. Қишлоқда кичик ва ўрта бизнес: тараққиёт йўллари, ҳуқуқий кафолатлар. /Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги/, 2002. 3-4 сонлари.

50. Отахонов Ф.Ю., Саматов Ғ.А., Сирожиддинов К.Ш. Тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш асослари. Нашр Ўзбекистон Республикаси Савдо-Саноат палатаси томонидан **OSCE** (Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти)нинг Тошкент маркази тақдим этган молиявий кўмак асосида тайёрланди. – Т.: «Консаудитинформ» нашриёти, 2005. – 240 б.

51. Основы предпринимательской деятельности: Экономическая теория: Учеб. пособие. Под ред. В.М.Власовой. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 192 с.: ил.

52. Программа развития малого предпринимательства в Республике Узбекистан на 2004-2005 г.

53. Рофиев Қ. Европа тикланиш ва тараққиёт банки - тадбиркорлик ривожиди. /Банк ахборотномаси/, 2003. 9 апрел. 15-16 сон.

54. Рофиев Қ. Тадбиркорлик қўллаб-қувватланади. /Халқ сўзи/, 2003. 11 апрел. 78-сон.

55. Рубе В.А. Малый бизнес: история, теория, практика. - М.: «ТЕИС», 2000.

56. Сирополис Николас К. Управление малым бизнесом. Руководство для предпринимателей: Пер. с англ. - М.: Дело, 1997. - 672. - (Серия «Зарубежный экономический учебник»).

Қўшимча адабиётлар:

57. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: Молия. 2002.

58. Абдуллаев Ё.А., Каримов Ф. Кичик бизнес ва тадбиркорлик асослари. 100 савол-жавоб (1-қисм). - Т.: Мехнат, 2000.

59. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий.-М.:«Финансы и статистика», 1998.-160 с.: ил.

60. Государственный комитет Республики Узбекистан по управлению государственным имуществом и поддержке предпринимательства. «Приватизация и развитие частного сектора экономики». Информационно-аналитический бюллетень за 1999-2005 гг.

61. Кратко И.Г. Международное предпринимательство: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 272 с. - (Серия «Вопрос-ответ»).

62. РОУЗ Питер С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-изд. - М.: «Дело ЛТД», 1995.-768 с.

63. Эрнандо Де Сото. Секрет капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире. /Пер. С англ./-М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2001. – 272 с.

64. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия», 2003. 332 б.

65. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мўминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. - Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК
ЛОЙИҲАЛАРИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги 5340700 - «Банк иши» сиртки бакалаврият таълим йўналиши
учун

Тошкент - 2006 й.

**«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик
лойиҳаларини молиялаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5340700 - «Банк иши» сиртқи бакалаврият таълим йўналиши талабалари учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш»
фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик.	8	2	2	4
2	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш.	4	-	-	4
3	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш.	10	2	2	6
4	Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш.	4	-	-	4
5	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Экси́мбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш.	8	2	2	6
Жами		36	6	6	24

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик (2 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Кичик бизнес ва тадбиркорликнинг моҳияти ва аҳамияти. Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнесни ривожлантиришда бозор инфратузилмаси. *Кичик бизнес корхоналари молиявий фаолиятини ташкил этиши.*

Адабиётлар: 1-38,44,45,47,49,50,52,53,54,56,61.

2-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш (мустақил таълим).

Микрокредитлашнинг моҳияти ва аҳамияти. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлашнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни микрокредитлашнинг хориж тажрибалари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини миллий ва хорижий валютада микрокредитлаш. Кредит уюшмалари маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш.

Адабиётлар: 26,28,32,33,34,35,36,43,61.

3-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш (2 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш манбалари. Кичик бизнес фаолиятида молиявий ресурсларни ташкил этиш хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда банк кредитининг роли. Кредит шартномаси ва унинг кредит муносабатларини ташкил этишда тутган ўрни. Кредит олиш учун талаб қилинадиган ҳужжатлар. Кредит шартномасини расмийлаштириш тартиби. Кредитни таъминлаш турлари. Кичик тадбиркорликни ривожлантиришда янги молиявий имкониятлар. Лизинг - кичик бизнесни молиялаштиришнинг самарали усули. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришнинг чет эл тажрибалари. *Кичик бизнес соҳасида банк кредит сиёсати.*

Адабиётлар:4,5,6,11,14,15,19,23,24,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,41,43,44,51, 57,59,60,61.

4-мавзу: Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш (мустақил таълим).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда бюджетдан ташқари жамғармаларнинг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштиришнинг хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштириш.

Адабиётлар: 4,11,15,23,26,33,34,35,36,58.

5-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Эксимбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш (2 соат).

Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда халқаро молия институтларининг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш. Халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий мезонлари ва шартлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштиришдаги мавжуд муаммолар ва уни ҳал этиш йўллари. *Халқаро молия институтлар ва хорижий банклар маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ривожлантириш истиқболлари.*

Адабиётлар: 3,18,20,24,25,29,30,31,41,44,51,57,61.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик (2 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Кичик бизнес ва тадбиркорликнинг моҳияти ва аҳамияти. Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни*. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнесни ривожлантиришда бозор инфратузилмаси. Кичик бизнес корхоналари молиявий фаолиятини ташкил этиш.

Адабиётлар:1-38,44,45,47,49,50,52,53,54,56,60.

2-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлаш (мустақил таълим).

Микрокредитлашнинг моҳияти ва аҳамияти. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини микрокредитлашнинг ҳуқуқий асослари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни микрокредитлашнинг хориж тажрибалари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини миллий ва хорижий валютада микрокредитлаш. Кредит уюшмалари маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш*.

Адабиётлар: 26,28,32,33,34,35,36,43,62.

3-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини кредитлаш ва молиялаштириш (2 соат).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш манбалари. Кичик бизнес фаолиятида молиявий ресурсларни ташкил этиш хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда банк кредитининг роли*. Кредит шартномаси ва унинг кредит муносабатларини ташкил этишда тутган ўрни. Кредит олиш учун талаб қилинадиган ҳужжатлар. Кредит шартномасини расмийлаштириш тартиби. Кредитни таъминлаш турлари. Кичик тадбиркорликни ривожлантиришда янги молиявий имкониятлар. Лизинг - кичик бизнесни молиялаштиришнинг самарали усули. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришнинг чет эл тажрибалари. Кичик бизнес соҳасида банк кредит сиёсати.

Адабиётлар:4,5,6,11,14,15,19,23,24,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,41,43,44,51,57,59,60,61.

4-мавзу: Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш (мустақил таълим).

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштиришда бюджетдан ташқари жамғармаларнинг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштиришнинг хусусиятлари. Кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик лойиҳаларини бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобига молиялаштириш*.

Адабиётлар: 4,11,15,23,26,33,34,35,36,47.

5-мавзу: Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг (ЕТТБ, ОТБ, КфВ, ХМК, ОПЕК фонди, АҚШ Эксимбанки ва бошқ.) кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш (2 соат).

Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришда халқаро молия институтларининг ўрни. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштириш. Халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий мезонлари ва шартлари*. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини халқаро молия институтлари ва хорижий банкларнинг кредит линиялари ҳисобидан молиялаштиришдаги мавжуд муаммолар ва уни ҳал этиш йўллари. Халқаро молия институтлар ва хорижий банклар маблағлари ҳисобидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 3,18,20,24,25,29,30,31,41,44,51,57,61.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- кичик бизнеснинг иқтисодиётдаги ўрнини белгиловчи чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- кичик бизнесни молиялаштириш ва унинг манбаларига оид жадваллар, графиклар, схемалар ва чизмалар;
- кичик тадбиркорликни ривожлантириш дастурларинини ишлаб чиқиш схемаси;
- кичик бизнес инвестиция лойиҳаларини ишлаб чиқиш схемаси;
- кредит уюшмалари фаолиятига оид чизмалар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- кичик тадбиркорлик субъектларини микрокредитлаш схемаси;
- кичик бизнес лойиҳаларини молиялаштириш технологияси
- кичик бизнес лойиҳаларини кредитлашни мониторинг қилиб боришга оид чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;

- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- кичик бизнеснинг иқтисодиётдаги ўрни ва уни молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш» фанидан ишчи ўқув режага мувофиқ сиртқи «Банк иши» йўналиши бўйича таълим олаётган 5-курс талабаларига жами 36 соат (шундан, 6 соат маъруза, 6 соат амалий машғулоти ва 24 соат мустақил таълим учун) ажратилган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича: ЖБга; ОБга ва ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. -Т.:Ўзбекистон, 2001. – 39 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги қонуни, 2004 йил. 3 декабр.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Хусусий корхона тўғрисида»ги қонуни, 2003 йил. 11декабр.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Кредит уюшмалари тўғрисида»ги қонуни, 2002. 4 апрел.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги қонуни. 2000. 25 май.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
8. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
9. Ўзбекистон Республикасининг «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонуни. 2004. 26 август.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 3619-сонли Фармони. 2005. 14 июн..
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Микрофирмалар ва кичик корхоналарни ривожлантиришни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 712-II-сонли Фармони. 2005. 20 июн. 3620-сон.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Савдо-саноат палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони. 2004. 7 июл. 3453-сон.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 9 апрелдаги «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1987-сон Фармонида ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Фармони. 2003. 30 август.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2004-2006 йилларда фермер хўжалиқларини ривожлантириш концепцияси тўғрисида»ги Фармони. 2003. 27 октябр.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш механизмининг такомиллаштириш тўғрисида»ги ПФ-1207-сонли Фармони. 2003. 23 декабр.
16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 24 январ.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қишлоқ хўжалигида ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим йўналишлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 24 март. 3226-сон.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 2000. 21 март.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони. 1997. 31 январ.

20. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида шартномавий муносабатларни такомиллаштириш ва мажбуриятлар бажарилиши учун томонларнинг жавобгарлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2003. 4 сентябр. 383-сон.

21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш учун рўйхатдан ўтказиш тартиботлари тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги қарори. 2003. 20 август. 357-сон.

22. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш механизминини такомиллаштириш бўйича ташкилий тадбирлар тўғрисида»ги 563-сонли Фармони. 2003. 24 декабр.

23. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Европа тикланиш ва тараққиёт банкининг кичик бизнесни тўлиқ қўламда ривожлантириш бўйича дастурини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2002. 6 июн. 201-сон.

24. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик корхоналар, деҳқон ва фермер хўжалиқларинини маблағ билан таъминлаш, моддий-техник таъминлаш, уларга божхона имтиёзлари бериш, банк хизматлари ва бошқа хизматлар кўрсатиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 2001. 10 сентябр. 366-сон.

25. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тижорат банкларининг кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришда қатнашишини рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 2000. 19 май. 195-сон.

26. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.

27. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни учун хорижий кредитлар беришни ташкил этиш масалалари тўғрисида»ги қарори. 1997. 7 феврал. 67-сон.

28. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.

29. Тижорат банклари томонидан фермер хўжалиқларинини, кичик ва ўрта бизнес субъектларинини миллий валютада кредитлаш Тартиби, 907-сон, 2000. 7 март.

30. Ўз фаолиятини юридик шахсни ташкил этмаган ҳолда амалга оширувчи якка тартибдаги тадбиркорлар ва деҳқон хўжаликларини тижорат банклари томонидан миллий ва хорижий валюталарда микрокредитлаш Тартиби. 2000. 29 февраль. 902-сон.

31. Ўз фаолиятини юридик шахсни ташкил этган ҳолда амалга оширувчи фермер хўжаликлари, кичик бизнеснинг бошқа субъектларини тижорат банклари томонидан миллий ва хорижий валюталарда микрокредитлаш Тартиби. 2000. 29 февраль. 903-сон.

32. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.

33. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.

34. Абатуров В., Саматов Р., Рустамов Д. Финансовая поддержка малого и среднего бизнеса: мировой опыт. /Экономическое обозрение/, 2000. №10.

35. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.

36. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.

37. Бусигын А.В. Предпринимательство. Основной курс: Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 608 с.

38. Вахобов А.В. Хусусий мулк - иқтисодиётнинг ишончли пойдевори. /Халқ сўзи/, 2003. 24 апрел, 87-сон.

39. Вахобов А.В. Иқтисодиётимиз таянчи. /Халқ сўзи/, 2002., 11 декабр, 268-сон.

40. «Деловая среда в Узбекистане глазами представителей малого и среднего бизнеса». Отчет Международной Финансовой Корпорации по итогам 2003 г. Государственный Секретариат Швейцарии по Экономике. IFC.

41. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.

42. Лапуста М.Г. Предпринимательство: Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 224 с. - (Серия «Вопрос-ответ»).

43. Лапуста М.Г., Старостин Ю.Л. Малое предпринимательство. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 320 с.

44. Отахонов Ф.Ю., Саматов Ғ.А., Сирожиддинов К.Ш. Тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш асослари. Нашр Ўзбекистон Республикаси Савдо-Саноат палатаси томонидан OSCE (Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти)нинг Тошкент маркази тақдим этган молиявий кўмак асосида тайёрланди. – Т.: «Консаудитинформ» нашриёти, 2005. – 240 б.

45. Основы предпринимательской деятельности: Экономическая теория: Учеб. пособие. Под ред. В.М.Власовой. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 192 с.: ил.

46. Программа развития малого предпринимательства в Республике Узбекистан на 2004-2005 г.

47. Рофиев Қ. Европа тикланиш ва тараққиёт банки - тадбиркорлик ривожиди. /Банк ахборотномаси/, 2003. 9 апрел. 15-16 сон.

48. Рофиев Қ. Тадбиркорлик қўллаб-қувватланади. /Халқ сўзи/, 2003. 11 апрел. 78-сон.

49. Рубе В.А. Малый бизнес: история, теория, практика. - М.: «ТЕИС», 2000.

50. Сирополис Николас К. Управление малым бизнесом. Руководство для предпринимателей: Пер. с англ. - М.: Дело, 1997. - 672. - (Серия «Зарубежный экономический учебник»).

Қўшимча адабиётлар:

51. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: Молия. 2002.

52. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. - М.: «Финансы и статистика», 1998. – 160 с.: ил.

53. Государственный комитет Республики Узбекистан по управлению государственным имуществом и поддержке предпринимательства. «Приватизация и развитие частного сектора экономики». Информационно-аналитический бюллетень за 1999-2005 гг.

54. Кратко И.Г. Международное предпринимательство: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 272 с. - (Серия «Вопрос-ответ»).

55. Маматов Б.С., Абдуллаев А.А. Тўсиқларни йўқотиш ўз қўлимизда. /Қишлоқ ҳаёти/, 2003 й., 13 май, 62-сон.

56. Маматов Б.С., Хўжамкулов Д.Ю. Кичик ва ўрта бизнес корхоналари инвестиция фаолиятини лизинг асосида кредитлашда солиқларнинг ўрни. Тезис. Ўзб. Мил. унив.

57. Маматов Б.С. Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришда суғуртанинг роли. Тезис. ТМИ, 2000.

58. РОУЗ Питер С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-изд. - М.: «Дело ЛТД», 1995. - 768 с.

59. Эрнандо Де Сото. Секрет капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире. /Пер. с англ./ - М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2001. – 272 с.

60. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия», 2003. 332 б.

61. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мўминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. -Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯ БОЗОРИ МАРКЕТИНГИ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги
5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат
таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестиция бозори маркетинги»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

«Инвестиция бозори маркетинги» фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимооти

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Инвестиция бозорининг мазмун-моҳияти ва аҳамияти.	8	2	2	4
2	Инвестициялар бозори ва уни мувофиқлаштирувчи органлар.	12	4	4	4
3	Инвестиция бозорини ривожлантиришда маркетингнинг ўрни.	8	2	2	4
4	Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда маркетинг тадқиқотлари.	14	4	4	6
5	Инвестициялар бозорида корхоналарнинг фаол маркетинг сиёсатини шакллантириш механизми.	10	2	2	6
6	Инвестиция-молия соҳасида комплекс маркетингни қўллашнинг иқтисодий самарадорлиги.	15	4	4	7
Жами		67	18	18	31

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Инвестиция бозорининг мазмун-моҳияти ва аҳамияти (2 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Инвестиция бозори» тушунчаси. Ўзбекистонда инвестиция бозорининг шаклланиш жараёни. Инвестиция бозорининг ўзига хос хусусиятлари. *Ўзбекистон Республикаси инвестиция бозорининг ривожланиши истиқболлари.*

Адабиётлар: 1,2,3,4,6,10,12,15,18,19,20,21,22,23,26.

2-мавзу: Инвестициялар бозори ва уни мувофиқлаштирувчи органлар (4 соат).

Инвестициялар бозорининг таркибий тузилиши ва фаолият юритиш механизми. Инвестиция бозори инфратузилмаси. Инвестиция бозорини мувофиқлаштирувчи органлар ва уларнинг фаолияти. Инвестициялар бозорининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар таҳлили. Ўзбекистон инвестиция бозори ҳолатининг таҳлили. *Маҳсулотлар бозори таҳлили. Маҳсулотларга бўлган талаб ва таклифни ўрганиш. Бозорда нархларнинг шаклланиши. Истиқболли нархлар.*

Адабиётлар: 1,2,5,7,10,12,18,20,21,26.

3-мавзу: Инвестиция бозорини ривожлантиришда маркетингнинг ўрни (2 соат).

Маркетингнинг моҳияти, тамойиллари ва асосий концепциялари. Маркетинг стратегияси. Инвестиция ресурслари бозорида маркетинг. Маркетинг тадқиқотлари. Маркетинг тадқиқотларининг дастлабки босқичи. Маркетинг тадқиқотларининг асосий босқичи. Маркетинг тадқиқотларининг якуний босқичи. *Маркетинг хулосаларини ишлаб чиқиш. Маркетинг тадқиқотлари бўйича инвестициялашга қарорлар қабул қилиш.*

Адабиётлар: 2,8,12,15,18,20,21,22,26.

4-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда маркетинг тадқиқотлари (4 соат).

Инвестиция лойиҳалари ва маркетинг. Инвестиция лойиҳалари бўйича ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар маркетинги. Хом-ашёлар маркетинги. *Инвестиция лойиҳаларни баҳолашда маркетинг хизмати кўрсатувчи фирмаларнинг ўрни.*

Адабиётлар: 2,7,10,11,12,18,20,21,22,23,25.

5-мавзу: Инвестициялар бозорида корхоналарнинг фаол маркетинг сиёсатини шакллантириш механизми (2 соат).

Корхоналарда маркетинг тадқиқотларини ташкил этиш. Рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш стратегияси. Хом ашёлар маркетинги. Маҳсулотни экспортга йўналтириш. Жаҳон бозорини ўрганиш. *Талаб ва*

таклиф асосида нархларни белгилаш. Маслаҳат-маркетинг хизматларидан фойдаланиш.

Адабиётлар: 2,8,10,12,15,19,20,21,22,23,25,26.

6-мавзу: Инвестиция-молия соҳасида комплекс маркетингни қўллашнинг иқтисодий самарадорлиги (4 соат).

Ўзбекистон Республикаси инвестиция бозорида маркетинг концепциясини такомиллаштириш. Инвестиция-молия маркетингининг инфратузилмасини барпо этиш. Комплекс маркетингни жорий этиш. Маркетингнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш.

Адабиётлар: 2,6,10,12,15,19,20,21,22.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Инвестиция бозорининг мазмун-моҳияти ва аҳамияти (2 соат).

Курснинг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Инвестиция бозори» тушунчаси. Ўзбекистонда инвестиция бозорининг шаклланиш жараёни.* Инвестиция бозорининг ўзига хос хусусиятлари. Ўзбекистон Республикаси инвестиция бозорининг ривожланиш истиқболлари.

Адабиётлар: 1,2,3,4,6,10,12,15,18,19,20,21,22,23.

2-мавзу: Инвестициялар бозори ва уни мувофиқлаштирувчи органлар (4 соат).

Инвестициялар бозорининг таркибий тузилиши ва фаолият юритиш механизми. Инвестиция бозори инфратузилмаси. Инвестиция бозорини мувофиқлаштирувчи органлар ва уларнинг фаолияти.* Инвестициялар бозорининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар таҳлили. Ўзбекистон инвестиция бозори ҳолатининг таҳлили. Маҳсулотлар бозори таҳлили. Маҳсулотларга бўлган талаб ва таклифни ўрганиш. Бозорда нархларнинг шаклланиши. Истиқболли нархлар.

Адабиётлар: 1,2,5,7,10,12,18,20,21,26.

3-мавзу: Инвестиция бозорини ривожлантиришда маркетингнинг ўрни (2 соат).

Маркетингнинг моҳияти, тамойиллари ва асосий концепциялари. Маркетинг стратегияси. Инвестиция ресурслари бозорида маркетинг. Маркетинг тадқиқотлари. Маркетинг тадқиқотларининг дастлабки босқичи. Маркетинг тадқиқотларининг асосий босқичи.* Маркетинг тадқиқотларининг якуний босқичи. Маркетинг хулосаларини ишлаб чиқиш. Маркетинг тадқиқотлари бўйича инвестициялашга қарорлар қабул қилиш.

Адабиётлар: 2,8,12,15,18,20,21,22.

4-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда маркетинг тадқиқотлари (4 соат).

Инвестиция лойиҳалари ва маркетинг. Инвестиция лойиҳалари бўйича ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар маркетинги.* Хом ашёлар маркетинги. Инвестиция лойиҳаларни баҳолашда маркетинг хизмати кўрсатувчи фирмаларнинг ўрни.

Адабиётлар: 2,7,10,11,12,18,20,21,22,23.

5-мавзу: Инвестициялар бозорида корхоналарнинг фаол маркетинг сиёсатини шакллантириш механизми (2 соат).

Корхоналарда маркетинг тадқиқотларини ташкил этиш. Рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш стратегияси.* Хом ашёлар маркетинги.

Маҳсулотни экспортга йўналтириш. Жаҳон бозорини ўрганиш. Талаб ва таклиф асосида нархларни белгилаш. Маслаҳат-маркетинг хизматларидан фойдаланиш.

Адабиётлар: 2,8,10,12,15,19,20,21,22,23,25,26.

6-мавзу: Инвестиция-молия соҳасида комплекс маркетингни қўллашнинг иқтисодий самарадорлиги (4 соат).

Ўзбекистон Республикаси инвестиция бозорида маркетинг концепциясини такомиллаштириш. Инвестиция-молия маркетингининг инфратузилмасини барпо этиш.* Комплекс маркетингни жорий этиш. Маркетингнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш.

Адабиётлар: 2,6,10,12,15,19,20,21,22,24.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестиция бозорида маркетингнинг аҳамиятини белгиловчи чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- инвестиция бозорида маркетинг тадқиқотларига оид графиклар, схемалар ва чизмалар;
- корхоналарда маркетинг дастурларини (режаларини) ишлаб чиқиш схемаси;
- инвестиция бозорининг таркибий тузилишига оид схемалар;
- маркетинг бўлимлари фаолиятларига оид кўргазмали қуроллар;
- лойиҳаларда маркетингнинг самарасига оид чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- яқуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестиция бозорида маркетингни олиб боришга оид схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 67 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти 36 соат, шу жумладан, маъруза - 18 соат, амалий машғулоти - 18 соат, мустақил таълим - 31 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;

- 55 - 70 балл - «қониқарли»;
Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
4. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
5. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
6. Bolt G. Y. Market And Sales Forecasting: A Total Approach. London, 1988.
7. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
8. Классика маркетинга /Составители Энис Б.М., Коке К.Т., Моква М.П. - СПб.: Питер, 2001. - 752 с.: ил. - (Серия «Маркетинг для профессионалов»).
9. Котлер Ф. Основы маркетинга. - М.: Прогресс, 1993.
10. Котлер Ф. Управление маркетингом. - М.: Экономика, 1980.
11. Котлер Ф. Управление маркетингом/сокр. пер. с англ. Б.А.Гольдберга – М.: «Экономика», 1990.
12. P.Kotler, Marketing Management Analysis Planning and Control, Englewood Cliffs, N. Y Prentice-Hall, Inc., 1976, p.p 457-462.
13. Котлер Ф., Аристронг Г., Сондерс Дж., Вонг В. Основы маркетинга: Пер. с англ. - 2-е европ. изд. – М.; СПб.; К.: Издательский дом «Вильямс», 2002. - 944 с.
14. Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты / Пер. с нем. Под общей В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во «Питер», 2001. - 432 с.: ил. - (Серия «Базовый курс»).
15. Ламбен Ж.Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива: Пер с франц. – СПб.: Наука, 1996.
16. Отахонов Ф.Ю., Саматов Ғ.А., Сирожиддинов К.Ш. Тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш асослари. Нашр Ўзбекистон Республикаси Савдо-Саноат палатаси томонидан **OSCE** (Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти)нинг Тошкент маркази тақдим этган молиявий кўмак асосида тайёрланди. – Т.: «Консаудитинформ» нашриёти, 2005. - 240 б.
17. Собиров М.А., Саматов Ғ.А., Сирожиддинов К.Ш. Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишнинг асослари. Нашр Ўзбекистон Республикаси

товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси томонидан OSCE (Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти)нинг Тошкент марказини молиявий кўмаги асосида тайёрланди. - Т.: «Консаудитинформ» нашриёти, 2003. – 192 б.

18. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. - Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

19. Эткинсон Дж., Уилсон Й. Стратегический маркетинг: ситуация, примеры: Учеб. пособие / Пер. с англ. под ред. проф. Ю.А.Цыпкина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА; 2001. - 471 с.

20. Эванс Дж., Берман Б. Маркетинг. М.: Экономика, 1993.

Қўшимча адабиётлар:

21. Вахрин П.И. Инвестиции: Учебник. - М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2002. - 384 с.

22. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. - 423 с.

23. Ғазибеков Д.Ғ., Собиров О.Ш. Лизинг и его развития в Узбекистане.- Т.:«Молия», 2001. - 132 с.

24. Лавров С.Н., Злобин С.Ю. Основы маркетинга промышленных объектов. - М.: Внешторгиздат, 1990.

25. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).

26. Диксон П.Р. Управление маркетингом М.: «Бином», 1998.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИХАЛАРИ ИҚТИСОДИЙ
САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги
5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат
таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестиция лойиҳалари иқтисодий
самарадорлигини баҳолаш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестиция лойиҳалари иқтисодий самарадорлигини баҳолаш»
ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган
соатлар ҳажмининг тақсимооти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда иқтисодий таҳлилнинг асосий йўналишлари	10	4	2	4
2	Инвестиция лойиҳаларида харажатлар таҳлили	12	4	2	6
3	Хўжалик фаолияти таҳлили бўйича ҳисобот турлари ва уларнинг таҳлили	14	6	2	6
4	Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг анъанавий усуллари	14	6	2	6
5	Инвестицияларни пул оқимларини дисконтлаш асосида баҳолаш	14	6	2	6
6	Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлаш усуллари асосида баҳолаш	16	6	4	6
7	Муқобил ва рақобатбардош инвестиция лойиҳалари таҳлили	14	6	2	6
8	Қарз олувчи фаолиятини молиявий таҳлил қилиш	14	6	2	6
Жами		92	36	18	38

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда иқтисодий таҳлилнинг асосий йўналишлари (4 соат).

Курснинг предмети ва мазмуни. Молиявий таҳлилнинг мақсади ва доираси. Молиявий таҳлилнинг асосий йўналишлари. Жамият манфаатдорлиги. Иштирокчи томонларнинг манфаатлари. Инвестиция қарорларининг асосий мезонлари. Хўжалик фаолияти таҳлили тизими. Истеъмол учун зарур ресурсларнинг ва ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг нархларини аниқлаш. *Лойиҳаларнинг муддати ва уларни горизонт режалаштириш. Рисклар ва ноаниқликлар.*

Адабиётлар: 1,2,5,6,14,16,18,20,24,26,27.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларида харажатлар таҳлили (4 соат).

Инвестиция лойиҳалари харажатларини баҳолаш. Лойиҳаларнинг таъсирчанлиги таҳлили. Инвестиция харажатлари. Бошланғич инвестиция харажатлари. Корхоналарни фойдаланишга топшириш давридаги зарурий инвестициялар. Ишлаб чиқариш харажатлари. Асосий капитал. Асосий капитал инвестициялари бўйича харажатлар. Соф айланма капитал. Маблағлар олиш ҳисоб-китоблари (дебиторлар). Товар-моддий захиралар. Касса ва банкдаги нақд пуллар. Тўлов ҳисоб рақамлари (кредиторлар). Соф айланма капиталга бўлган эҳтиёжларнинг ҳисоб-китоби. Тўлиқ инвестиция харажатлари ва тўлиқ активлар ҳисоб-китоби схемаси. Ишлаб чиқариш харажатлари моддаларини аниқлаш. *Ишлаб чиқариш харажатлари салмоғи. Тўғри ва эгри харажатлар. Маркетинг харажатлари.*

Адабиётлар: 1,8,12,13,14,16,18,20,21,24,26,27,29,30.

3-мавзу: Хўжалик фаолияти таҳлили бўйича ҳисобот турлари ва уларнинг таҳлили (6 соат).

Хўжалик фаолияти таҳлилининг асосий тамойиллари ва таҳлил учун зарурий ҳужжатлар таркиби. Соф даромад ҳақида ҳисобот, унинг мазмуни ва таҳлили. Баланс ҳисоботи, унинг мазмуни ва таҳлили. *Маблағларнинг манбалари ва улардан фойдаланиш (молиявий режалаштириш учун реал пул оқими).*

Адабиётлар: 1,9,12,13,14,15,16,18,20,21,24,25,26.

4-мавзу: Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг анъанавий усуллари (6 соат).

Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг аҳамияти ва зарурлиги. Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг усуллари: анъанавий ва ноанъанавий (дисконтлаш концепциясига асосланган) усуллар. Инвестицияларни қоплаш муддати кўрсаткичи. Инвестицияларни қоплаш муддатини ҳисоблаш усули (PP). Инвестицияларнинг бухгалтерия рентабеллиги кўрсаткичи. *Инвестицияларнинг бухгалтерия рентабеллигини аниқлаш усули (рентабеллик даражаси) (ARR ёки ROI).*

Адабиётлар: 1,8,16,18,20,21,24,27,29,30,31.

5-мавзу: Инвестицияларни пул оқимларини дисконтлаш асосида баҳолаш (6 соат).

Узлуксиз пул оқими. Тартибли пул оқими. Тартибсиз пул оқими. Корхона пул маблағлари оқими. Дисконтлаш тушунчаси ва қоидаси. Дисконт ставкаси. Дисконтлаш жараёни. Жорий қиймат. Жорий қийматни ҳисоблаш усули. Пул оқимининг жорий қиймати. Келгуси қиймат. Келгуси қийматни ҳисоблаш усули. *Аннуитетнинг келгуси қиймати ва уни ҳисоблаш усули. Рента баҳоси. Перпетуитет тушунчаси. Рента баҳосини ҳисоблаш усули.*

Адабиётлар: 1,8,16,18,20,21,24,27.

6-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлаш усуллари асосида баҳолаш (6 соат).

Лойиҳаларнинг жалб этувчанлигини баҳолаш усуллариининг тавсифи. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг соф жорий қиймат усули асосида баҳолаш (NPV). Соф жорий қиймат тушунчаси ва уни ҳисоблаш усуллари. Соф жорий қиймат усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг фойданинг ички меъёри усули асосида баҳолаш (IRR). Фойданинг ички меъёри тушунчаси ва уни ҳисоблаш усуллари. Барьерли (тўсиқли) коэффициент (HR) тушунчаси. Фойданинг ички меъёри усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг инвестициялар рентабеллиги усули асосида баҳолаш (PI). Инвестициялар рентабеллиги тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули. Инвестициялар рентабеллиги усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг қоплаш муддати усули асосида баҳолаш (DPP). *Дисконтланган қоплаш муддати тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули. Дисконтлаштирилган қоплаш муддати усулининг аҳамияти ва камчиликлари.*

Адабиётлар: 1,9,16,18,20,21,22,24,27.

7-мавзу: Муқобил ва рақобатбардош инвестиция лойиҳалари таҳлили (6 соат).

Муқобил (ўзаро зиддиятли) инвестиция лойиҳалари таҳлили. Инвестиция лойиҳалари ўртасида рақобат курашининг келиб чиқиш сабаблари. Ўзаро зиддиятли инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва қиёсий баҳолаш. Инвестицияларнинг қопланиши бўйича ўзаро зиддиятли лойиҳалар таҳлили. Инвестицияларнинг муқобил вариантларини ишлаб чиқиш ва уларни баҳолаш. *Эквивалент аннуитет (Эа) тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули.*

Адабиётлар: 1,12,14,16,18,20,21,22.

8-мавзу: Қарз олувчи фаолиятини молиявий таҳлил қилиш (6 соат).

Қарз олувчи фаолиятининг молиявий кўрсаткичлари. Молиявий коэффициентларнинг уч категорияси. Қарз олувчининг ликвидлилиги ва кредитга лаёқатлилиги таҳлили. Жорий ликвидлилик коэффициенти. Тез

ликвидлик коэффициенти. Молиявий қарамлик коэффициенти (қарз ва ўз капиталнинг нисбати). Активлар билан қоплаш коэффициенти. Қарзнинг хизмат кўрсатиш коэффициенти (ҚХКК). Қарз олувчи фаолиятининг самарадорлиги таҳлили. Шошинч дебиторлик қарзлари. Захиралар айланувчанлиги. Захираларнинг ўртача сақланиш муддати. Бошқарув харажатлари коэффициенти. Операцион (тезкор) коэффициент. Қарз олувчининг фойдалилиги таҳлили. Сотиш рентабеллиги коэффициенти. Хусусий капиталнинг даромадлилик коэффициенти (ХКР). Жами капиталнинг даромадлилиги коэффициенти. Жами активлари даромадлилиги коэффициенти.

Бошқа молиявий кўрсаткичлар: узоқ муддатли қарз маблағларининг акционер капиталга нисбати коэффициенти, узоқ муддатли қарз маблағларининг шахсий капиталга нисбати коэффициенти. Қоплаш коэффициенти ёки пул активларининг қисқа муддатли активларига нисбати коэффициенти. Узоқ муддатли мажбуриятларни қоплаш коэффициенти. Дебитор ва кредитор қарзлар ўртасидаги нисбатлар коэффициенти.

Иқтисодий самарадорлик кўрсаткичлари. Капитал қайтими. Соф дисконтланган даромад коэффициенти (даромадлик индекси). Товар захираларнинг айланиш тезлиги.

Адабиётлар: 1,2,7,12,14,15,16,18,20,21,24,25,26,27.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини баҳолашда иқтисодий таҳлилнинг асосий йўналишлари (2 соат).

Курснинг предмети ва мазмуни. Молиявий таҳлилнинг мақсади ва доираси. Молиявий таҳлилнинг асосий йўналишлари. Жамият манфаатдорлиги. Иштирокчи томонларнинг манфаатлари. Инвестиция қарорларининг асосий мезонлари.* Хўжалик фаолияти таҳлили тизими. Истеъмол учун зарур ресурсларнинг ва ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг нархларини аниқлаш. Лойиҳаларнинг муддати ва уларни горизонт режалаштириш. Рисклар ва ноаниқликлар.

Адабиётлар: 1,2,5,6,14,16,18,20,24,26,27.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларида харажатлар таҳлили (2 соат).

Инвестиция лойиҳалари харажатларини баҳолаш. Лойиҳаларнинг таъсирчанлиги таҳлили. Инвестиция харажатлари. Бошланғич инвестиция харажатлари. Корхоналарни фойдаланишга топшириш давридаги зарурий инвестициялар. Ишлаб чиқариш харажатлари. Асосий капитал. Асосий капитал инвестициялари бўйича харажатлар.* Соф айланма капитал. Маблағлар олиш ҳисоб-китоблари (дебиторлар). Товар-моддий захиралар. Касса ва банкдаги нақд пуллар. Тўлов ҳисоб рақамлари (кредиторлар). Соф айланма капиталга бўлган эҳтиёжларнинг ҳисоб-китоби. Тўлиқ инвестиция харажатлари ва тўлиқ активлар ҳисоб-китоби схемаси. Ишлаб чиқариш харажатлари моддаларини аниқлаш. Ишлаб чиқариш харажатлари салмоғи. Тўғри ва эгри харажатлар. Маркетинг харажатлари.

Адабиётлар: 1,8,12,13,14,16,18,20,21,24,26,27,29,30.

3-мавзу: Хўжалик фаолияти таҳлили бўйича ҳисобот турлари ва уларнинг таҳлили (2 соат).

Хўжалик фаолияти таҳлилининг асосий тамойиллари ва таҳлил учун зарурий ҳужжатлар таркиби. Соф даромад ҳақида ҳисобот, унинг мазмуни ва таҳлили.* Баланс ҳисоботи, унинг мазмуни ва таҳлили. Маблағларнинг манбалари ва улардан фойдаланиш (молиявий режалаштириш учун реал пул оқими).

Адабиётлар: 1,9,12,13,14,15,16,18,20,21,24,25,26.

4-мавзу: Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг анъанавий усуллари (2 соат).

Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг аҳамияти ва зарурлиги. Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг усуллари: анъанавий ва ноанъанавий (дисконтлаш концепциясига асосланган) усуллар. Инвестицияларни қоплаш муддати кўрсаткичи.* Инвестицияларни қоплаш муддатини ҳисоблаш усули (PP). Инвестицияларнинг бухгалтерия рентабеллиги кўрсаткичи. Инвестицияларнинг бухгалтерия рентабеллигини аниқлаш усули (рентабеллик даражаси) (ARR ёки ROI).

Адабиётлар: 1,8,16,18,20,21,24,27,29,30,31.

5-мавзу: Инвестицияларни пул оқимларини дисконтлаш асосида баҳолаш (2 соат).

Узлуксиз пул оқими. Тартибли пул оқими. Тартибсиз пул оқими. Корхона пул маблағлари оқими. Дисконтлаш тушунчаси ва қоидаси. Дисконт ставкаси. Дисконтлаш жараёни. Жорий қиймат. Жорий қийматни ҳисоблаш усули. Пул оқимининг жорий қиймати.* Келгуси қиймат. Келгуси қийматни ҳисоблаш усули. Аннуитетнинг келгуси қиймати ва уни ҳисоблаш усули. Рента баҳоси. Перпетуитет тушунчаси. Рента баҳосини ҳисоблаш усули.

Адабиётлар: 1,8,16,18,20,21,24,27.

6-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлаш усуллари асосида баҳолаш (4 соат).

Лойиҳаларнинг жалб этувчанлигини баҳолаш усуллари тавсифи. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг соф жорий қиймат усули асосида баҳолаш (NPV). Соф жорий қиймат тушунчаси ва уни ҳисоблаш усуллари. Соф жорий қиймат усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг фойданинг ички меъёри усули асосида баҳолаш (IRR). Фойданинг ички меъёри тушунчаси ва уни ҳисоблаш усуллари. Барьерли (тўсиқли) коэффициент (HR) тушунчаси. Фойданинг ички меъёри усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг инвестициялар рентабеллиги усули асосида баҳолаш (PI). Инвестициялар рентабеллиги тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули.* Инвестициялар рентабеллиги усулининг аҳамияти ва камчиликлари. Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг қоплаш муддати усули асосида баҳолаш (DPP). Дисконтланган қоплаш муддати тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули. Дисконтлаштирилган қоплаш муддати усулининг аҳамияти ва камчиликлари.

Адабиётлар: 1,9,16,18,20,21,22,24,27,31.

7-мавзу: Муқобил ва рақобатбардош инвестиция лойиҳалари таҳлили (2 соат).

Муқобил (ўзаро зиддиятли) инвестиция лойиҳалари таҳлили. Инвестиция лойиҳалари ўртасида рақобат курашининг келиб чиқиш сабаблари.* Ўзаро зиддиятли инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва қиёсий баҳолаш. Инвестицияларнинг қопланиши бўйича ўзаро зиддиятли лойиҳалар таҳлили. Инвестицияларнинг муқобил вариантларини ишлаб чиқиш ва уларни баҳолаш. Эквивалент аннуитет (Эа) тушунчаси ва уни ҳисоблаш усули.

Адабиётлар: 1,12,14,16,18,20,21,22.

8-мавзу: Қарз олувчи фаолиятини молиявий таҳлил қилиш (2 соат).

Қарз олувчи фаолиятининг молиявий кўрсаткичлари. Молиявий коэффициентларнинг уч категорияси. Қарз олувчининг ликвидлилиги ва кредитга лаёқатлилиги таҳлили. Жорий ликвидлик коэффициенти. Тез

ликвидлик коэффиценти. Молиявий қарамлилик коэффиценти (қарз ва ўз капиталининг нисбати). Активлар билан қоплаш коэффиценти. Қарзнинг хизмат кўрсатиш коэффиценти (ҚХКК). Қарз олувчи фаолиятининг самарадорлиги таҳлили. Шошинч дебиторлик қарзлари. Захиралар айланувчанлиги. Захираларнинг ўртача сақланиш муддати. Бошқарув харажатлари коэффиценти. Операцион (тезкор) коэффицент. Қарз олувчининг фойдалилиги таҳлили.* Сотиш рентабеллиги коэффиценти. Хусусий капиталнинг даромадлилик коэффиценти (ХКР). Жами капиталнинг даромадлилиги коэффиценти. Жами активлари даромадлилиги коэффиценти.

Бошқа молиявий кўрсаткичлар: узоқ муддатли қарз маблағларининг акционер капиталга нисбати коэффиценти, узоқ муддатли қарз маблағларининг шахсий капиталга нисбати коэффиценти. Қоплаш коэффиценти ёки пул активларининг қисқа муддатли активларига нисбати коэффиценти. Узоқ муддатли мажбуриятларни қоплаш коэффиценти. Дебитор ва кредитор қарзлар ўртасидаги нисбатлар коэффиценти.

Иқтисодий самарадорлик кўрсаткичлари. Капитал қайтими. Соф дисконтланган даромад коэффиценти (даромадлик индекси). Товар захираларнинг айланиш тезлиги.

Адабиётлар: 1,2,7,12,14,15,16,18,20,21,24,25,26,27,31.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Курс иши мавзулари рўйхати:

- инвестиция лойиҳаларининг молиявий таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий таҳлили;
- молиявий таҳлилнинг асосий йўналишлари;
- корхоналарнинг хўжалик фаолияти таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларида рисклар ва ноаниқликлар;
- инвестиция лойиҳаларида харажатлар таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларнинг таъсирчанлигини таҳлили;
- асосий капиталга инвестиция харажатлари;
- инвестиция лойиҳаларини баҳолашда рисклар ва уларни бошқариш;
- инвестиция лойиҳаларида маркетинг харажатлари;
- хўжалик фаолияти таҳлили бўйича ҳисоботларнинг асосий турлари;
- инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашнинг анъанавий усуллари;
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлаш усуллари асосида баҳолаш;
- лойиҳаларнинг жалб этувчанлигини баҳолаш усуллари тавсифи;
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг соф жорий қиймат усули асосида баҳолаш (NPV);
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг фойданинг ички меъёри усули асосида баҳолаш (IRR);
- кичик бизнес лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш;
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг инвестициялар рентабеллиги усули асосида баҳолаш (PI);
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини дисконтлашнинг қоплаш муддати усули асосида баҳолаш (DPP);
- ўзаро зиддиятли ва рақобатбардош инвестиция лойиҳалари таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларини баҳолашда дисконтлаш жараёни;
- инвестицияларнинг муқобил вариантларини ишлаб чиқиш ва уларни баҳолаш;
- қарз олувчи фаолиятини молиявий таҳлил қилиш.
- инвестиция лойиҳаларининг зарарсизлик нуқтаси таҳлили;
- инфляция жараёнларининг инвестиция лойиҳаларини баҳолашга таъсири;
- қарз олувчининг ликвидлилиги ва кредитга лаёқатлилиги;
- инвестицион қарорлар қабул қилиш мезонлари, лойиҳанинг ҳаётийлиги ва горизонт режалаштириш;
- инвестиция лойиҳаларида ишлаб чиқариш ва маркетинг харажатлари таҳлили;
- риск шароитида инвестиция лойиҳалари таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларини халқаро кўрсаткичлар тизими асосида баҳолашнинг ўзига хос хусусиятлари;
- инвестиция лойиҳасининг бизнес-режасини таҳлил қилиш услуги;
- инвестиция лойиҳаларининг молиявий-иқтисодий самарадорлигини таъминлаш масалалари;

- банкларда инвестиция лойиҳалари иқтисодий самарадорлигини баҳолашнинг компьютер дастурлари;
- қарз олувчи корхонанинг тўловга қобиллигини таҳлил қилиш ва баҳолаш;
- инвестиция лойиҳаларида пул оқимларини режалаштиришнинг таҳлили;
- инвестиция лойиҳалари жозибadorлигини таҳлил қилиш ва баҳолаш;
- инвестиция лойиҳалари самарадорлигига таъсир қилувчи омиллар таҳлили;
- инвестициявий кредитлар ва уларнинг самарадорлиги таҳлили;
- қарз олувчи нуқтаи назаридан кредитнинг самарадорлиги таҳлили;
- қарз олувчи нуқтаи назаридан кредитнинг самарадорлиги таҳлили;
- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш манбалари қийматини баҳолаш;
- инвестиция лойиҳалари самарадорлигини таъминлашда мониторингнинг ўрни;
- кичик бизнес лойиҳалари самарадорлигининг таҳлили.

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестиция-лойиҳаларининг молиявий-иқтисодий самарадорлигини баҳолашга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- инвестиция лойиҳаларида пул оқимларига манбаларига оид жадваллар, графиклар, схемалар ва чизмалар;
- дисконтлаш усуллари қўллашга доир услубий материаллар;
- қарз олувчи корхона фаолиятини баҳолашга тааллуқли амалий метириаллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестиция лойиҳаларининг молиявий-иқтисодий самарадорлигини баҳолашга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 92 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 54 соат, шу жумладан, маъруза - 36 соат, амалий машғулоти - 18 соат, мустақил таълим - 38 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш куйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича куйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда куйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда куйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

7.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
4. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
5. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
6. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
7. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
8. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
9. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. – М.: «Финансы и статистика», 1998. – 160 с.: ил.
10. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. – 528 с.: табл. граф.
11. Банковское дело и финансирование инвестиций - том I, 1-2 часть, том II. 1-2 часть, ИЭР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.
12. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: «Банки и биржи, ЮНИТИ», 1998. - 423 с.
13. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
14. Зелль А. Бизнес-план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер. с англ. - М.: Издательство «Ось-89», 2002. - 240 с.
15. Золотогорov В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.
16. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 144 с.: ил.

17.Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Учебник. - М.: ООО «ТК Велби», 2002. - 424 с.

18.Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты / Пер. с нем. Под общей В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во «Питер», 2001. - 432 с.: ил. - (Серия «Базовый курс»).

19.Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.

20.Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).

21.СергеевИ.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. – М.: «Финансы и статистика», 2001. – 267.

22.Фабоци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. XXVIII, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).

23.Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2003. - 158 с.

24.Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул мухаррир: Т.Шодиёв. - Т.: «Шарқ», 2002. - 272 б.

25.Щарп У., Г.Александр, Дж. Бейли. Инвестиции. Пер. с англ. - М.: «ИНФРА», 1997. – 1028 с.

26.Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

27. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мўминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. - Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

28.Сухова Л.Ф., Чернова Н.А. Практикум по разработке бизнес-плана и финансовому анализу предприятия: Учебное пособие. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 160 с.: ил.

29.Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

30.Пиндайк Роберт С., Рубинфельд Дэниел Л. Микроэкономика: Пер. с англ. - 2-е изд. - М.: «Дело», 2001. - 808 с. - (Сер. «Зарубежный экономический учебник»).

31.Радионова С.П., Радионова Н.В. Оценка инвестиционных ресурсов предприятий (инвестиционный аспект). - СПб.: «Альфа», 2001. - 208 с.: ил.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200_ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200_ й.

**«ИНВЕСТИЦИОН ЛОЙИХАЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги
5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат
таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестицион лойиҳалаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

«Инвестицион лойҳалаштириш» фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Инвестицион лойҳалаштиришнинг иқтисодий моҳияти ва аҳамияти	8	2	2	4
2	Инвестициялар тушунчаси, объектлари ва шакллари	10	4	2	4
3	Инвестициявий цикл, унинг таркиби ва лойиҳани ишлаб чиқиш босқичлари	18	6	4	8
4	Инвестиция лойиҳасини техник-иқтисодий асослаш	18	6	4	8
5	Инвестиция лойиҳасининг бизнес-режаси	22	8	6	8
6	Хом ашё - материаллар ва уларнинг етказиб берилиши	10	4	2	4
7	Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш манбаларини аниқлаш ва уни шакллантириш	14	6	4	4
8	Маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари	10	4	2	4
9	Қурилишнинг смета қиймати ва инвестиция лойиҳаси харажатларининг умумий (жами) таркиби	18	6	4	8
10	Инвестицияларнинг лойиҳавий таҳлили	24	8	6	10
Жами		152	54	36	62

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Инвестицион лойиҳалаштиришнинг иқтисодий моҳияти ва аҳамияти (2-соат).

«Инвестицион лойиҳалаштириш» курсининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг бошқа фанлар билан боғлиқлиги. Фаннинг таркибий тузилиши. Инвестициявий лойиҳалаштиришнинг моҳияти ва мақсади. Инвестиция лойиҳасининг ғояси ва унинг асосланиши. Инвестициявий лойиҳалаштириш жараёнлари. Инвестиция олди тадқиқотлари. *Инвестиция олди тадқиқотларини амалга ошириш босқичлари.*

Адабиётлар: 1,2,4,8, 9, 10,11,12,14,16, 20.

2-мавзу: Инвестициялар тушунчаси, объектлари ва шакллари (4-соат).

«Инвестициялар» ва «Инвестор» тушунчалари. Инвестициялаш объектлари: қурилаётган, таъмирланаётган ёки кенгайтирилаётган корхоналар, бинолар ва иншоотлар, белгиланган вазифаларни ҳал этишга мўлжалланган бошқа асосий фондлар (масалан, янги маҳсулот ёки хизматлар турини ишлаб чиқишга ва ш.к.). Ишлаб чиқариш ҳажми; йўналтирилганлиги; хусусиятлари ва амалга оширилиш даври (босқичи); лойиҳаларни амалга оширгунга қадар; мулкчилик шакллари; давлатнинг иштирок этиш хусусияти ва даражаси; маблағларнинг қопланувчанлиги ва якуний натижаларнинг самарадорлиги бўйича инвестициялаш объектларининг таснифланиши. Номоддий активлар. Гудвил ва франшиза - номоддий активлар объектлари сифатида. Узоқ муддатли инвестициялар ва уларнинг гуруҳланиши. Давлат инвестициялари, хусусий инвестициялар. Инвестициявий лойиҳалаштириш тафсилоти. Техник ҳужжатлар комплексини ишлаб чиқиш, техник-иқтисодий асослашнинг мазмуни (чизмалар, тушунтириш хатлари, инвестиция лойиҳасининг бизнес-режаси ва лойиҳани амалга ошириш учун зарур бўлган бошқа материаллар). «Лойиҳа» тушунчаси. Лойиҳани тайёрлаш - қурилишни амалга ошириш бўғинларидан бири ва ишлаб чиқаришни фан билан боғлаш воситаси сифатида. Лойиҳа таркиби: техник, қурилиш ва иқтисодий қисми. Лойиҳа цикли босқичларининг мазмуни ва тавсифи. Лойиҳалаштирилгунга қадар лойиҳанинг ишлаб чиқилиши. *Лойиҳалаштириш вазифалари ва унинг мазмуни (лойиҳалаштиришнинг тармоқ хусусиятидан келиб чиққан ҳолда). Бир босқичли ва икки босқичли лойиҳалаштириш.*

Адабиётлар: 1,2,8,9,14,17,18,20.

3-мавзу: Инвестициявий цикл, унинг таркиби ва лойиҳани ишлаб чиқиш босқичлари (6-соат).

Инвестициявий цикл - лойиҳани амалга оширишнинг бошланиши ва унинг тугатилиши оралиғидаги давр. Инвестициявий циклининг босқичлари: инвестиция олди, инвестиция ва ишлаб чиқариш (эксплуатация) босқичлари. Инвестициявий цикл ҳар бир босқичининг мазмун-моҳияти, мақсади ва вазифалари. Лойиҳа босқичининг инвестиция олди схемаси. Лойиҳанинг

инвестиция босқичи схемаси. Лойиха-смета хужжатлари ва унинг таркиби. Лойихани дастлабки баҳолаш қийматини аниқлаш. Лойиха техник-иқтисодий асосномасини ишлаб чиқишда лойихани бошланғич ёки омилли баҳолаш. *Молиялаштириш режасини тайёрлаш учун эҳтимолий баҳолаш, танлов савдоларига тайёргарлик кўриш ва уларни амалга ошириш учун якуний баҳолаш (шартномаларни имзолаш босқичида).*

Адабиётлар: 9,10,11,12,13,14,18,20,25.

4-мавзу. Инвестиция лойихасини техник-иқтисодий асослаш (6-соат).

Лойиха бўйича техник-иқтисодий асосноманинг мақсадга мувофиқлиги ва самарадорлигини кўриб чиқишга имкон берувчи ҳисоб-смета, баҳолаш ва бошқа кўрсаткичлар; асосий техник ва ташкилий қарорлар ва бошқа бошланғич маълумотларни ўзида мужассам этувчи ҳисоб-иқтисодий хужжатлар комплекси. Техник-иқтисодий асосноманинг мазмуни. Техник-иқтисодий асосноманинг таркиби: лойиханинг асосий ғояси ва унинг шаклланиши; бозорни таҳлил этиш ва маркетинг стратегияси; лойиханинг ресурслар билан таъминланганлиги; инвестициялаш объектини жойлаштириш жойи; қурилиш майдони ва атроф-муҳит; лойихалаштириш ва технологиялар; корхонани ташкилий тузилиши масалалари, қурилиш майдони ва атроф-муҳит; меҳнат ресурслари; устама харажатлар. Инвестиция лойихасини амалга оширишни режалаштириш. Инвестицияларни молиявий таҳлил этиш ва баҳолаш. Молиявий таҳлилнинг мақсади ва вазифалари. Харажатлар баҳосини таҳлил қилиш. *Инвестиция лойихаларининг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш усуллари. Инвестиция лойихасини молиялаштириш.*

Адабиётлар: 7,9,10,11,14,18,20,25.

5-мавзу. Инвестиция лойихасининг бизнес-режаси (8-соат).

Бизнес-режа - инвестицияларни асослаш учун мўлжалланган асосий ишлаб чиқариш (хизмат кўрсатиш)га эришиш йўллари ва мақсадларини тўлиқ баён этиш хужжатлари сифатида. Бизнес-режанинг техник-иқтисодий асоснома (ТИА)дан асосий фарқли жиҳатлари. Лойиханинг техник-иқтисодий асосномаси ва бизнес-режа мақсадларининг инвесторлар, тадбиркорлар ва давлат органлари учун зарурлиги. Бизнес-режа таркибининг боғлиқлиги. Инвестиция лойихаси бўйича бизнес-режани ишлаб чиқиш учун бошланғич маълумотлар. *Инвестиция лойихаси бизнес-режасининг бўлимлари таркиби: тармоқ тавсифи; маҳсулот сотиш бозори ва рақобатчиларни баҳолаш; ишлаб чиқариш режаси; ташкилий режа; рискни баҳолаш ва оғоҳлантириш; молиявий режа.*

Адабиётлар: 7,9,10,11,14,18,20,25.

6-мавзу. Хом ашё - материаллар ва уларнинг етказиб берилиши (4-соат).

Хом ашё ва материаллар тавсифи. Хом ашё ва материалларни етказиб берувчилар. Мол етказиб берувчилар маҳсулотларининг мақбуллигини қиёсий баҳолаш. Хом ашё ва материалларнинг ички ёки ташқи бозордан сотиб

олиниши. Хом ашё ва материаллар харажатлари. Хом ашё ва материаллар учун харажатларни режалаштириш. *Хом ашё ва материалларнинг захирасини ташиқил этиш. Хом ашё ва материаллар етказиб берувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.*

Адабиётлар: 9,14,18,20,25.

7-мавзу. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш манбаларини аниқлаш ва уни шакллантириш (6-соат).

Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш режасини ишлаб чиқиш. Инвестиция лойиҳасини амалга оширишнинг умумий муддатини ишлаб чиқиш. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш манбаларини аниқлаш ва шакллантириш. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш кетма-кетлигини ҳамда босқичларини ишлаб чиқиш ва режалаштириш. *Инвестиция лойиҳасини молиялаштиришнинг таркибий бўлимларини ҳисоб-китоб қилиш.*

Адабиётлар: 9,13,14,15,25.

8-мавзу: Маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари (4-соат).

Маҳсулотни ишлаб чиқариш харажатлари таркиби. Маҳсулот таннархини белгилаш. Асосий фондларнинг амортизация ажратмалари. Асосий ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ишчи-ходимларнинг меҳнат харажатларини режалаштириш ва уларнинг маҳсулот таннархидаги улушини мувофиқлаштириш. Моддий ишлаб чиқариш харажатларини оптималлаштириш ва шу асосда амалга оширилишини режалаштириш. Маҳсулот ишлаб чиқаришни тўла қувватга олиб чиқиш босқичларини режалаштириш. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишнинг маромийлигини таъминлаш. Маҳсулотни сотиш харажатларини тахминлаштириш, режалаштириш ва оптималлаштириш. Корхонада хўжалик фаолиятдан олинадиган якуний фойдани аниқлаш ва уни шакллантириш. *Корхонанинг якуний фойдасини ўстириш ва унинг сарфланишини режаслаштириш.*

Адабиётлар: 9,14,18,20,25.

9-мавзу: Қурилишнинг смета қиймати ва инвестиция лойиҳаси харажатларининг умумий (жами) таркиби (6-соат).

Смета - қурилишда кўзда тутилган харажатлар ва даромадларни ҳисобга олиш ҳужжати сифатида. Инвестициявий лойиҳалаштиришда смета - харажатларининг қиймат кўрсаткичини белгиловчи режали ҳужжат. Смета - лойиҳа бўйича қиймат кўрсаткичларидан фойдаланишни назорат ва таҳлил қилиш воситаси сифатида. Смета тузиш учун бошланғич маълумотлар. Қурилиш смета қийматини аниқлаш асосидаги смета-молиявий ҳисоб-китоблар. Қурилиш смета қийматининг таркиби: қурилиш-монтаж ишлари қиймати, ускуналар сотиб олиш харажатлари, инструментлар ва инвентарлар, бошқа капитал харажатлар (қурилиш майдонини ўзлаштиришга йўналтириш, техник ва муаллифлик назоратини амалга ошириш ва ш. к.). Бевосита харажатлар ва уларнинг таркиби. Устама харажатлар ва уларнинг таркиби.

Қурилишнинг смета қийматида режали жамғариш (смета фойдаси). Инвестициявий лойиҳалаштиришнинг барча босқичлари учун смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш. Умумий смета-молиявий ҳисоб-китоблари, унинг мазмуни ва таркиби. *Смета қиймати - қурилиш шартнома баҳосининг асоси сифатида: буюртмачи ва пудратчилар ўртасида шартномаларни имзолаш; улар ўртасидаги ҳисоб-китоблар; имзолаш, пудрат савдоларни (тендерларни) ташиқил этиш.*

Адабиётлар: 9, 10,11,12,13,14,15,16,18,19,20,25.

10-мавзу: Инвестицияларнинг лойиҳавий таҳлили (8-соат).

Лойиҳавий таҳлилнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти. Лойиҳавий таҳлилни амалга ошириш учун маълумотлар базаси. Лойиҳавий таҳлилнинг ўзига хос хусусиятлари. *Лойиҳавий таҳлилнинг таркибий тузилиши: молиявий-иқтисодий, техник, экологик, институционал ва бошқалар.*

Адабиётлар: 9,12,14,16,18.

Изоҳ: Муस्ताқил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Инвестицион лойиҳалаштиришнинг иқтисодий моҳияти ва аҳамияти (2-соат).

«Инвестицион лойиҳалаштириш» курсининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг бошқа фанлар билан боғлиқлиги. Фаннинг таркибий тузилиши. Инвестициявий лойиҳалаштиришнинг моҳияти ва мақсади*. Инвестиция лойиҳасининг ғояси ва унинг асосланиши. Инвестициявий лойиҳалаштириш жараёнлари. Инвестиция олди тадқиқотлари. Инвестиция олди тадқиқотларини амалга ошириш босқичлари.

Адабиётлар: 9,14,18,20,25.

2-мавзу: Инвестициялар тушунчаси, объектлари ва шакллари (2-соат).

«Инвестициялар» ва «Инвестор» тушунчалари. Инвестициялаш объектлари: курилаётган, таъмирланаётган ёки кенгайтирилаётган корхоналар, бинолар ва иншоотлар, белгиланган вазифаларни ҳал этишга мўлжалланган бошқа асосий фондлар (масалан, янги маҳсулот ёки хизматлар турини ишлаб чиқишга ва ш.к.). Ишлаб чиқариш ҳажми; йўналтирилганлиги; хусусиятлари ва амалга оширилиш даври (босқичи); лойиҳаларни амалга оширгунга қадар; мулкчилик шакллари; давлатнинг иштирок этиш хусусияти ва даражаси; маблағларнинг қопланувчанлиги ва якуний натижаларнинг самарадорлиги бўйича инвестициялаш объектларининг таснифланиши. Номоддий активлар. Гудвил ва франшиза - номоддий активлар объектлари сифатида. Узоқ муддатли инвестициялар ва уларнинг гуруҳланиши*. Давлат инвестициялари, хусусий инвестициялар*. Инвестициявий лойиҳалаштириш тафсилоти*. Техник ҳужжатлар комплексини ишлаб чиқиш, техник-иқтисодий асослашнинг мазмуни (чизмалар, тушунтириш хатлари, инвестиция лойиҳасининг бизнес-режаси ва лойиҳани амалга ошириш учун зарур бўлган бошқа материаллар)*. «Лойиҳа» тушунчаси. Лойиҳани тайёрлаш - курилишни амалга ошириш бўғинларидан бири ва ишлаб чиқаришни фан билан боғлаш воситаси сифатида. Лойиҳа таркиби: техник, қурилиш ва иқтисодий қисми. Лойиҳа цикли босқичларининг мазмуни ва тавсифи. Лойиҳалаштирилгунга қадар лойиҳанинг ишлаб чиқилиши. Лойиҳалаштириш вазифалари ва унинг мазмуни (лойиҳалаштиришнинг тармоқ хусусиятидан келиб чиққан ҳолда). Бир босқичли ва икки босқичли лойиҳалаштириш.

Адабиётлар: 1,2,8,9,14,17,18,20.

3-мавзу: Инвестициявий цикл, унинг таркиби ва лойиҳани ишлаб чиқиш босқичлари (4-соат).

Инвестициявий цикл - лойиҳани амалга оширишнинг бошланиши ва унинг тугатилиши оралиғидаги давр. Инвестициявий циклининг босқичлари: инвестиция олди, инвестиция ва ишлаб чиқариш (эксплуатация) босқичлари. Инвестициявий цикл ҳар бир босқичининг мазмун-моҳияти, мақсади ва вазифалари*. Лойиҳа босқичининг инвестиция олди схемаси*. Лойиҳанинг инвестиция босқичи схемаси*. Лойиҳа-смета ҳужжатлари ва унинг таркиби.

Лойиҳани дастлабки баҳолаш қийматини аниқлаш. Лойиҳа техник-иқтисодий асосномасини ишлаб чиқишда лойиҳани бошланғич ёки омилли баҳолаш. Молиялаштириш режасини тайёрлаш учун эҳтимолий баҳолаш, танлов савдоларига тайёргарлик кўриш ва уларни амалга ошириш учун якуний баҳолаш (шартномаларни имзолаш босқичида).

Адабиётлар: 9,10,11,12,13,14,18,20,25.

4-мавзу: Инвестиция лойиҳасини техник-иқтисодий асослаш (4-соат).

Лойиҳа бўйича техник-иқтисодий асосноманинг мақсадга мувофиқлиги ва самарадорлигини кўриб чиқишга имкон берувчи ҳисоб-смета, баҳолаш ва бошқа кўрсаткичлар; асосий техник ва ташкилий қарорлар ва бошқа бошланғич маълумотларни ўзида мужассам этувчи ҳисоб-иқтисодий ҳужжатлар комплекси*. Техник-иқтисодий асосноманинг мазмуни*. Техник-иқтисодий асосноманинг таркиби: лойиҳанинг асосий ғояси ва унинг шаклланиши; бозорни таҳлил этиш ва маркетинг стратегияси; лойиҳанинг ресурслар билан таъминланганлиги; инвестициялаш объектини жойлаштириш жойи; қурилиш майдони ва атроф-муҳит; лойиҳалаштириш ва технологиялар; корхонани ташкилий тузилиши масалалари, қурилиш майдони ва атроф-муҳит; меҳнат ресурслари; устама харажатлар*. Инвестиция лойиҳасини амалга оширишни режалаштириш. Инвестицияларни молиявий таҳлил этиш ва баҳолаш. Молиявий таҳлилнинг мақсади ва вазифалари. Харажатлар баҳосини таҳлил қилиш. Инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш усуллари. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш.

Адабиётлар: 7,9,10,11,14,18,20,25.

5-мавзу. Инвестиция лойиҳасининг бизнес-режаси (6 соат).

Бизнес-режа - инвестицияларни асослаш учун мўлжалланган асосий ишлаб чиқариш (хизмат кўрсатиш)га эришиш йўллари ва мақсадларини тўлиқ баён этиш ҳужжатлари сифатида. Бизнес-режанинг техник-иқтисодий асоснома (ТИА)дан асосий фарқли жиҳатлари. Лойиҳанинг техник-иқтисодий асосномаси ва бизнес-режа мақсадларининг инвесторлар, тадбиркорлар ва давлат органлари учун зарурлиги*. Бизнес-режа таркибининг боғлиқлиги. Инвестиция лойиҳаси бўйича бизнес-режани ишлаб чиқиш учун бошланғич маълумотлар. Инвестиция лойиҳаси бизнес-режасининг бўлимлари таркиби: тармоқ тавсифи; маҳсулот сотиш бозори ва рақобатчиларни баҳолаш; ишлаб чиқариш режаси; ташкилий режа; рискни баҳолаш ва огоҳлантириш; молиявий режа.

Адабиётлар: 7,9,10,11,14,18,20,25.

6-мавзу: Хом ашё - материаллар ва уларнинг етказиб берилиши (2 соат).

Хом ашё ва материаллар тавсифи. Хом ашё ва материалларни етказиб берувчилар. Мол етказиб берувчилар маҳсулотларининг мақбуллигини қиёсий баҳолаш. Хом ашё ва материалларнинг ички ёки ташқи бозордан сотиб олиниши*. Хом ашё ва материаллар харажатлари*. Хом ашё ва материаллар учун харажатларни режалаштириш. Хом ашё ва материалларнинг захирасини

ташқил этиш. Хом ашё ва материаллар етказиб берувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Адабиётлар: 1,2,9,14,18,20,25.

7-мавзу: Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш манбаларини аниқлаш ва уни шакллантириш (4 соат).

Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш режасини ишлаб чиқиш. Инвестиция лойиҳасини амалга оширишнинг умумий муддатини ишлаб чиқиш. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш манбаларини аниқлаш ва шакллантириш*. Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш кетма-кетлигини ҳамда босқичларини ишлаб чиқиш ва режалаштириш. Инвестиция лойиҳасини молиялаштиришнинг таркибий бўлимларини ҳисоб-китоб қилиш.

Адабиётлар: 9,13,14,15,25.

8-мавзу: Маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари (2 соат).

Маҳсулотни ишлаб чиқариш харажатлари таркиби. Маҳсулот таннархини белгилаш. Асосий фондларнинг амортизация ажратмалари. Асосий ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ишчи-ходимларнинг меҳнат харажатларини режалаштириш ва уларнинг маҳсулот таннархидаги улушини мувофиқлаштириш. Моддий ишлаб чиқариш харажатларини оптималлаштириш ва шу асосда амалга оширилишини режалаштириш. Маҳсулот ишлаб чиқаришни тўла қувватга олиб чиқиш босқичларини режалаштириш*. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишнинг маромийлигини таъминлаш*. Маҳсулотни сотиш харажатларини тахминлаштириш, режалаштириш ва оптималлаштириш*. Корхонада хўжалик фаолиятдан олинадиган якуний фойдани аниқлаш ва уни шакллантириш. Корхонанинг якуний фойдасини ўстириш ва унинг сарфланишини режалаштириш.

Адабиётлар: 9,14,18,20,25.

9-мавзу: Қурилишнинг смета қиймати ва инвестиция лойиҳаси харажатларининг умумий (жами) таркиби (4 соат).

Смета - қурилишда кўзда тутилган харажатлар ва даромадларни ҳисобга олиш ҳужжати сифатида. Инвестициявий лойиҳалаштиришда смета - харажатларининг қиймат кўрсаткичини белгиловчи режали ҳужжат. Смета - лойиҳа бўйича қиймат кўрсаткичларидан фойдаланишни назорат ва таҳлил қилиш воситаси сифатида*. Смета тузиш учун бошланғич маълумотлар*. Қурилиш смета қийматини аниқлаш асосидаги смета-молиявий ҳисоб-китоблар. Қурилиш смета қийматининг таркиби: қурилиш-монтаж ишлари қиймати, ускуналар сотиб олиш харажатлари, инструментлар ва инвентарлар, бошқа капитал харажатлар (қурилиш майдонини ўзлаштиришга йўналтириш, техник ва муаллифлик назоратини амалга ошириш ва ш. к.)*. Бевосита харажатлар ва уларнинг таркиби. Устама харажатлар ва уларнинг таркиби. Қурилишнинг смета қийматида режали жамғариш (смета фойдаси). Инвестициявий лойиҳалаштиришнинг барча босқичлари учун смета

ҳужжатларини ишлаб чиқиш. Умумий смета-молиявий ҳисоб-китоблари, унинг мазмуни ва таркиби. Смета қиймати - қурилиш шартнома баҳосининг асоси сифатида: буюртмачи ва пудратчилар ўртасида шартномалар имзоланган; улар ўртасидаги ҳисоб-китоблар; имзоланган, пудрат савдоларни (тендерларни) ташкил этиш.

Адабиётлар: 9, 10,11,12,13,14,15,16,18,19,20,25.

10-мавзу: Инвестицияларнинг лойиҳавий таҳлили (6 соат).

Лойиҳавий таҳлилнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти. Лойиҳавий таҳлилни амалга ошириш учун маълумотлар базаси*. Лойиҳавий таҳлилнинг ўзига хос хусусиятлари. Лойиҳавий таҳлилнинг таркибий тузилиши: молиявий-иқтисодий, техник, экологик, институтционал ва бошқалар.

Адабиётлар: 9,12,14,16,18.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестицияларни лойиҳалаштиришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- лойиҳа-смета ҳужжатларига оид схемалар ва чизмалар;
- лойиҳаларнинг техник-иқтисодий асосномасини ишлаб чиқишга доир схемалар;
- лойиҳаларнинг бизнес-режасини ишлаб чиқиш схемаси;
- пудрат шартномасига оид амалий материаллар ва бошқа кўргазма куроллари;
- лойиҳавий таҳлилнинг таркибий тузилишига оид схемалар;
- инвестициявий лойиҳалаштириш технологияси;
- қурилишнинг смета қиймати ва инвестиция лойиҳаларидаги умумий харажатларга оид чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестициявий лойиҳалаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 152 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 90 соат, шу жумладан, маъруза - 54 соат, амалий машғулоти - 36 соат, мустақил таълим - 62 соат соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ОБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 28 балл - ЖБга; 57 балл - ОБга; 15 балл – ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ташқи иқтисодий ва савдо алоқалари, хорижий инвестицияларни жалб этиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони. 2005. 21 июл, ПФ-3631-сон.
5. Каримов И.А. Ўзбекистон - буюк келажак сари. - Т.: «Ўзбекистон», 1998. – 346 б.
6. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
7. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
8. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
9. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
10. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой. -М.: «Финансы и статистика», 2002. - 256 с.: ил.
11. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
12. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.
13. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
14. Зелль А. Бизнес-план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер. с англ. - М.:Издательство «Ось-89», 2002. - 240 с.
15. Золотогорov В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.

16.Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 144 с.: ил.

17.Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты / Пер. с нем. Под общей В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во «Питер», 2001. - 432 с.: ил.

18.Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.

19.Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. -574 с.

20.СергеевИ.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. -М.: «Финансы и статистика», 2001. -267.

21.Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

6.2. Қўшимча адабиётлар:

22.Сухова Л.Ф., Чернова Н.А. Практикум по разработке бизнес-плана и финансовому анализу предприятия: Учебное пособие. - М.: «Финансы и статистика», 2002. - 160 с.: ил.

23.Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

24.Финансовый бизнес-план: Учеб. Пособие / Под ред. действ. Ф 59 члена Акад. инвестиций РФ., д-ра экон. наук, проф В.М.Попова./ - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 480 с.

25.Радионова С.П., Радионова Н.В. Оценка инвестиционных ресурсов предприятий (инвестиционный аспект). - СПб.: «Альфа», 2001. - 208 с.: ил.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услугий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ЛИЗИНГ БИЗНЕСИ, УНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги
5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат
таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш
ва молиялаштириш» фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлиарио илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан
ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган
соатлар ҳажмининг тақсимооти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти	8	4	2	2
2	Лизинг муносабатларини ташкил этиш асослари	8	4	2	2
3	Лизингнинг келиб чиқиш тарихи ҳамда жаҳон тажрибаси	8	4	2	2
4	Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг ҳуқуқий таъминоти	10	4	2	4
5	Лизинг бизнесини ташкил этиш ва унинг ҳозирги ҳолати	10	4	2	4
6	Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг амалий кўринишлари	7	2	1	4
7	Лизинг бизнесининг ривожланишида лизинг компанияларининг роли	10	4	2	4
8	Ўзбекистонда лизинг бизнесини ривожлантириш ва бошқариш	8	2	2	4
9	Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини молиялаштиришда лизинг	10	4	2	4
10	Лизинг муносабатларини ривожлантириш муаммолари	7	2	1	4
Жами		88	36	18	34

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти (4 соат).

«Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанининг мақсади, вазифалари, таркибий тузилиши ҳамда унинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг моҳияти ҳамда ҳозирги кундаги аҳамияти. Лизинг бизнесининг Ўзбекистон иқтисодиётида тутган ўрни. Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг зарурлиги ва ташкилий асослари.

Адабиётлар: 1,2,3,5,6,14,16,18,19,21,22,23,24,25.

2-мавзу: Лизинг муносабатларини ташкил этиш асослари (4 соат).

Лизинг муносабатларининг хусусиятлари. Лизинг муносабатларининг объектлари ва субъектлари. Лизингнинг иқтисодий табиати ва моҳияти. Лизинг муносабатлари моҳияти ва зарурияти. Ўзбекистонда лизинг муносабатларини ривожлантиришнинг ҳуқуқий ва иқтисодий асосларининг ташкил топиши. *Лизинг муносабатларининг ҳозирги кундаги муаммолари.*

Адабиётлар: 1,3,7,16,18,21,22,23,24,25.

3-мавзу: Лизингнинг келиб чиқиш тарихи ҳамда жаҳон тажрибаси (4 соат).

Лизинг муносабатларининг келиб чиқиш тарихи. Халқаро молиявий лизинг тўғрисида Оттава конвенцияси. Европа ва Осиё давлатларида лизинг муносабатларининг ривожланиши. АҚШда лизинг бизнеси. МДҲ ва Болтиқбўйи давлатларида лизингнинг шаклланиши ва йўлга қўйилиши. Ривожланаётган мамлакатларда лизинг муносабатлари ва унинг тараққиёти. *Лизинг муносабатларининг жаҳон тажрибаси.*

Адабиётлар: 1,3,8,16,18,22,23,24,25,27.

4-мавзу: Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг ҳуқуқий таъминоти (4-соат).

Лизингнинг ҳуқуқий асослари. Ўзбекистонда лизингни тартибга солувчи ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар. Лизингнинг ҳуқуқий таъминоти. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисидаги» қонуни. Лизингнинг ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиниши. Лизинг муносабатлари иштирокчилари. Лизинг муносабатлари иштирокчиларининг жавобгарлиги. Лизинг берувчи ва олувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. *Лизинг қонунчилигидаги сўнги ўзгаришлар, Солиқ кодексидаги ўзгаришлар ва қўшимчалар.*

Адабиётлар: 1,3,8,16,21,22,24,25,27.

5-мавзу: Лизинг бизнесини ташкил этиш ва унинг ҳозирги ҳолати (4 соат).

Лизинг бизнесини ташкил этиш. Ўзбекистонда лизингнинг инвестициявий ва функциявий ривожланиши. Ўзбекистонда лизинг бизнесини ривожлантиришда амалий саъйи-ҳаракатлар. Ўзбекистонда лизинг бизнеси

тараққиётига таъсир этувчи салбий омиллар. Ўзбекистонда лизинг бизнеси ривожланишининг амалий ҳолати. Халқаро молия институтларининг *Ўзбекистонда лизинг муносабатларини ривожлантиришдаги тавсиялари*.

Адабиётлар: 1,3,6,16,21,22,23,24,25.

6-мавзу: Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг амалий кўринишлари (2 соат).

Лизинг муносабатларини татбиқ этиш. Лизинг - капитал қўйилмаларини молиялаштиришнинг муқобил шакли сифатида. Қишлоқ хўжалик корхоналарини лизинг асосида молиялаштириш. Асосий капитални молиялаштиришда лизинг кредитидан фойдаланиш. *Корхоналарда инвестиция фаолиятини молиялаштиришда лизинг муносабатларини амалий кўринишлари*.

Адабиётлар: 1,3,5,7,14,16,18,22,23,24,25.

7-мавзу: Лизинг бизнесининг ривожланишида лизинг компанияларининг роли (4 соат).

Лизинг компанияларининг мазмун-моҳияти ва миллий иқтисодиётни ривожлантиришда тутган ўрни. Лизинг компаниялари ташкил этилишининг ҳуқуқий-меъёрий асослари. Лизинг компанияларининг ўзига хос хусусиятлари. Лизинг институтларини ташкил этиш шакллари. Ўзбекистонда лизинг компаниялари фаолияти: «Барака» универсал лизинг компанияси, «Ўзбек Лизинг Интернешнл» акциядорлик жамияти, «Ўзкейсагролизинг» қўшма корхонаси, «Ўзавилизинг» акциядорлик компанияси, «Ўзқишлоқхўжаликмасшлизинг» компанияси ва бошқалар. *Лизинг компаниялари тараққиёти*.

Адабиётлар: 1,2,3,4,6,14,16,22,24,25.

8-мавзу: Ўзбекистонда лизинг бизнесини ривожлантириш ва бошқариш (2 соат).

Ўзбекистонда лизинг бизнесини ташкил этиш. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва лизинг. Лизинг операциялари ҳамда уларни татбиқ этиш босқичлари. Лизинг операцияларининг ташкилий жиҳатлари. Лизинг тўловлар ва унинг ҳисоб-китоби. Лизинг тўловларини амалга ошириш тартиби. Лизинг олувчи субъектларнинг тўловга қодирлигини таҳлил этиш. Лизинг фаолиятидаги рисклар. *Лизинг суғуртаси муносабатлари. Лизинг шартномасини бекор қилиш ва лизинг мулкни қайтариб олиш*.

Адабиётлар: 1,3,14,16,18,22,23,24,25.

9-мавзу: Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини молиялаштиришда лизинг (4 соат).

Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятида лизинг. Кичик бизнес тараққиётида лизинг фаолияти. Лизинг бизнесини кичик бизнес корхоналари ва тадбиркорлик фаолияти учун афзалликлари ҳамда енгилликлари. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятида лизинг бизнесини бошқариш имкониятлари.

Ўзбекистонда кичик бизнес соҳасида лизинг хизматларини ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 1,3,14,21,22,23,24,25.

10-мавзу: Лизинг муносабатларини ривожлантириш муаммолари (2 соат).

Лизинг инфратузилмасини ривожлантириш. Лизинг бизнесини ривожлантиришда макроиктисодий муаммолар. Лизинг мулки суғуртаси муаммолари. Лизинг операцияларини солиққа тортиш ва унда солиқ имтиёзларини қўллаш. Халқаро лизингни ривожлантиришдаги мавжуд муаммолар. Ўзбекистон Республикасида амортизация сиёсати ва лизинг шартномаларида тезлаштирилган амортизацияни жорий этишнинг лизингни ривожлантиришдаги таъсири. *Лизинг муносабатлари асосларини такомиллаштириш.*

Адабиётлар: 1,3,5,14,16,18,21,22,24,25,27.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти (2 соат).

«Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанининг мақсади, вазифалари, таркибий тузилиши ҳамда унинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг моҳияти ҳамда ҳозирги кундаги аҳамияти. Лизинг бизнесининг Ўзбекистон иқтисодиётида тутган ўрни*. Лизинг бизнеси, уни ташкил этиш ва молиялаштиришнинг зарурлиги ва ташкилий асослари.

Адабиётлар: 1,2,3,5,6,14,16,18,19,21,22,23,24,25.

2-мавзу: Лизинг муносабатларини ташкил этиш асослари (2 соат).

Лизинг муносабатларининг хусусиятлари. Лизинг муносабатларининг объектлари ва субъектлари. Лизингнинг иқтисодий табиати ва моҳияти. Лизинг муносабатлари моҳияти ва зарурияти*. Ўзбекистонда лизинг муносабатларини ривожлантиришнинг ҳуқуқий ва иқтисодий асосларининг ташкил топиши*. Лизинг муносабатларининг ҳозирги кундаги муаммолари.

Адабиётлар: 1,3,7,16,18,21,22,23,24,25.

3-мавзу: Лизингнинг келиб чиқиш тарихи ҳамда жаҳон тажрибаси (2 соат).

Лизинг муносабатларининг келиб чиқиш тарихи*. Халқаро молиявий лизинг тўғрисида Оттава конвенцияси. Европа ва Осиё давлатларида лизинг муносабатларининг ривожланиши. АҚШда лизинг бизнеси. МДҲ ва Болтикбўйи давлатларида лизингнинг шаклланиши ва йўлга қўйилиши. Ривожланаётган мамлакатларда лизинг муносабатлари ва унинг тараққиёти. Лизинг муносабатларининг жаҳон тажрибаси.

Адабиётлар: 1,3,8,16,18,22,23,24,25,27.

4-мавзу: Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг ҳуқуқий таъминоти (2 соат).

Лизингнинг ҳуқуқий асослари. Ўзбекистонда лизингни тартибга солувчи ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар*. Лизингнинг ҳуқуқий таъминоти. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисидаги» қонуни*. Лизингнинг ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиниши. Лизинг муносабатлари иштирокчилари. Лизинг муносабатлари иштирокчиларининг жавобгарлиги. Лизинг берувчи ва олувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лизинг қонунчилигидаги сўнгги ўзгаришлар, Солиқ кодексидаги ўзгаришлар ва қўшимчалар.

Адабиётлар: 1,3,8,16,21,22,24,25,27.

5-мавзу: Лизинг бизнесини ташкил этиш ва унинг ҳозирги ҳолати (2 соат).

Лизинг бизнесини ташкил этиш. Ўзбекистонда лизингнинг инвестициявий ва функциявий ривожланиши*. Ўзбекистонда лизинг бизнесини

ривожлантиришда амалий саъйи-харакатлар. Ўзбекистонда лизинг бизнеси тараққиётига таъсир этувчи салбий омиллар*. Ўзбекистонда лизинг бизнеси ривожланишининг амалий ҳолати. Халқаро молия институтларининг Ўзбекистонда лизинг муносабатларини ривожлантиришдаги тавсиялари.

Адабиётлар: 1,3,6,16,21,22,23,24,25.

6-мавзу: Ўзбекистонда лизинг муносабатларининг амалий кўринишлари (1 соат).

Лизинг муносабатларини татбиқ этиш. Лизинг - капитал қўйилмаларини молиялаштиришнинг муқобил шакли сифатида*. Қишлоқ хўжалик корхоналарини лизинг асосида молиялаштириш. Асосий капитални молиялаштиришда лизинг кредитидан фойдаланиш. Корхоналарда инвестиция фаолиятини молиялаштиришда лизинг муносабатларини амалий кўринишлари.

Адабиётлар: 1,3,5,7,14,16,18,22,23,24,25.

7-мавзу: Лизинг бизнесининг ривожланишида лизинг компанияларининг роли (2 соат).

Лизинг компанияларининг мазмун-моҳияти ва миллий иқтисодийни ривожлантиришда тутган ўрни. Лизинг компаниялари ташкил этилишининг ҳуқуқий-меъёрий асослари*. Лизинг компанияларининг ўзига хос хусусиятлари. Лизинг институтларини ташкил этиш шакллари. Ўзбекистонда лизинг компаниялари фаолияти: «Барака» универсал лизинг компанияси, «Ўзбек Лизинг Интернешнл» акциядорлик жамияти, «Ўзкейсагролизинг» қўшма корхонаси, «Ўзавилизинг» акциядорлик компанияси, «Ўзқишлоқхўжаликмашлизинг» компанияси ва бошқалар. Лизинг компаниялари тараққиёти.

Адабиётлар: 1,2,3,4,6,14,16,22,24,25.

8-мавзу: Ўзбекистонда лизинг бизнесини ривожлантириш ва бошқариш (2 соат).

Ўзбекистонда лизинг бизнесини ташкил этиш. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва лизинг. Лизинг операциялари ҳамда уларни татбиқ этиш босқичлари. Лизинг операцияларининг ташкилий жиҳатлари. Лизинг тўловлар ва унинг ҳисоб-китоби*. Лизинг тўловларини амалга ошириш тартиби. Лизинг олувчи субъектларнинг тўловга қодирлигини таҳлил этиш. Лизинг фаолиятидаги рисклар. Лизинг суғуртаси муносабатлари. Лизинг шартномасини бекор қилиш ва лизинг мулкани қайтариб олиш.

Адабиётлар: 1,3,14,16,18,22,23,24,25.

9-мавзу: Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини молиялаштиришда лизинг (2 соат).

Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятида лизинг. Кичик бизнес тараққиётида лизинг фаолияти. Лизинг бизнесини кичик бизнес корхоналари ва тадбиркорлик фаолияти учун афзалликлари ҳамда енгилликлари*. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятида лизинг бизнесини бошқариш

имкониятлари. Ўзбекистонда кичик бизнес соҳасида лизинг хизматларини ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 1,3,14,21,22,23,24,25.

10-мавзу: Лизинг муносабатларини ривожлантириш муаммолари (1 соат).

Лизинг инфратузилмасини ривожлантириш. Лизинг бизнесини ривожлантиришда макроиктисодий муаммолар. Лизинг мулки суғуртаси муаммолари. Лизинг операцияларини солиққа тортиш ва унда солиқ имтиёзларини қўллаш*. Халқаро лизингни ривожлантиришдаги мавжуд муаммолар. Ўзбекистон Республикасида амортизация сиёсати ва лизинг шартномаларида тезлаштирилган амортизацияни жорий этишнинг лизингни ривожлантиришдаги таъсири. Лизинг муносабатлари асосларини такомиллаштириш.

Адабиётлар: 1,3,5,14,16,18,21,22,24,25,27.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

**Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари,
ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати**

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- лизинг бизнеснинг иқтисодиётдаги ўрнини белгиловчи чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- лойиҳаларни лизинг асосида молиялаштиришга оид жадваллар, графиклар, схемалар ва чизмалар;
- лизинг лойиҳаларини ишлаб чиқиш схемаси;
- Ўзбекистонда лизинг фаолиятига оид чизмалар ва бошқа кўргазма куроллари;
- лизинг асосида молиялаштириш технологияси.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- лизинг бизнесининг иқтисодиётдаги ўрни ва уни молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштириш назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 88 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 54 соат, шу жумладан, маъруза - 36 соат, амалий машғулоти - 18 соат, мустақил таълим - 34 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл – ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ташқи иқтисодий ва савдо алоқалари, хорижий инвестицияларни жалб этиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони. 2005. 21 июл, ПФ-3631-сон.
6. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
7. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
8. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
9. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: «Молия», 2002.
10. Банковское дело. Словарь: Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 412 с. - (Библиотека словарей ИНФРА-М).
11. Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти. - Т.: «Ўқитувчи», 2000.
12. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. -М.: «Финансы и статистика», 1998. -160 с.
13. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.
14. Газибеков Д.Г., Собиров О.Ш. Лизинг и его развития в Узбекистане. - Т.:«Молия», 2001.-132 с.
15. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
16. Зелль А. Бизнес-план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер. с англ. - М.: Издательство «Ось-89», 2002. - 240 с.
17. Лозовский Л.Ш., Райзберг Б.А., Ратновский А.А. Универсальный бизнес-словарь. - М.: «ИНФРА-М», 1997.

18.Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).

19.Муминов А.Г. Лизинг - это сервис в комплексе с финансами и не только. /Налоговые и таможенные вести/, 1997. №21.

20.СергеевИ.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. – М.: «Финансы и статистика», 2001. – 267.

21.Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

22. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мўминов А.Г., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. – Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

23.Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. – Т.: «Молия», 2000. – 312 б.

24.Ғозибеков Д.Ғ. «Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан тестлар тўплами. Тошкент, 1997.

25.Финансы, денежное обращение и кредит: Учебник. Краткий курс. /Под ред. Д.э.н., проф. Н. Ф. Самсонова. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - 302 с. - (Серия «Высшее образование»).

26.Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

27.РОУЗ Питер С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-изд.- М.:«Дело ЛТД», 1995. - 768 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«МУТАХАССИСЛИККА КИРИШ»
ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ
ДАСТУРИ**

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш»
бакалавриат таълим йўналиши учун

Тошкент – 2006 й.

**«Мутахассисликка кириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5341200 - «Инвестицияларни молиялаштириш» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлиарио илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

«Мутахассисликка кириш» фанидан ўқитиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимооти

№	Мавзулар номи	Жами соат	Шу жумладан:		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1.	«Мутахассисликка кириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари	4	2	0	2
2.	Ўзбекистон таълим тизими	5	2	2	1
3.	Тошкент Молия институти ва унинг ташкил этилиш тарихи	5	2	1	2
4.	Мутахассислик фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялар	8	4	2	2
5.	Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнининг илмий асослари	5	2	1	2
6.	Мутахассислик фанларини ўқиш жараёнида адабиётлар устида ишлаш	8	4	2	2
7.	Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнида илмий-тадқиқот ишлари	5	2	1	2
Жами		40	18	9	13

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши.

1-мавзу: «Мутахассисликка кириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари (2 соат).

«Мутахассисликка кириш» фанининг предмети ва вазифалари. Олий мактабнинг ўрта мактабга нисбатан хусусиятлари. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Мутахассисликка кириш» фанининг иқтисодий фанлар таркибидаги ўрни.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

2-мавзу: Ўзбекистон таълим тизими (2 соат).

«Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»нинг мақсад ва вазифалари. «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»ни амалга ошириш босқичлари. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонундан келиб чиқадиган вазифалар.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

3-мавзу: Тошкент Молия институти ва унинг ташкил этилиш тарихи (2 соат).

Тошкент Молия институти тарихидан. Тошкент Молия институтининг таркибий тузилиши ва уни бошқариш. Тошкент Молия институти талабаларининг маънавий-маърифий қиёфаси (талабаларнинг қасамёди, ҳуқуқ ва бурчлари ва бошқ.). «Инвестицияларни молиялаштириш» ихтисослиги. «Инвестицияларни молиялаштириш» йўналиши бўйича «Мутахассисликка кириш» фанини ўқитиш методикаси ва унинг ўзига хослиги.

Адабиётлар: 1 – 41, 40,41,42,43,44,45,46,47,48,50,52,53.

4-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялар (4 соат).

Ўқув жараёнини фан ва техникадаги сўнгги янгиликларни олган ҳолда ташкил этиш. Билимларнинг қўникма ва малакаларга айланиш технологияси. Иқтисодий фанларни ўқитишда аниқ муаммоли вазият усулидан фойдаланишнинг устувор жиҳатлари. Иқтисодий таълим жараёнида ахборот технологияларининг ташкилий-бошқарув моделлари.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

5-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнининг илмий асослари (2 соат).

Маъруза ва амалий дарсларни ташкил этиш асослари. Ўқув жараёнида намунавий ўқув режа ва дастурлар, уларни ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ҳамда амалда қўллаш. Ўқув жараёнини бошқаришнинг илмий асослари. Билимларни ўзлаштириш, талабаларни ўқитиш ва тарбиялашни узвий бирлиги. «Инвестицияларни молиялаштириш» йўналиши бўйича ихтисослик фанлар юзасидан кўргазмали қуроллар тайёрлаш; жадваллар, диаграммалар, тасвир ва

чизмаларни тайёрлаш. Семинар машғулоти, маслаҳатлар, амалий машғулоти, илмий семинарлар ва коллоквиум ўтказиш. Ўқув жараёнида талабалар мустақил ишини ўрни ва роли. Талабалар мустақил ишини ташкил этишнинг мақсади, вазифалари ва уни режалаштириш. «Мутахассисликка кириш» фанини ўқитиш жараёнида талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолашнинг методикаси.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53,54,55,56.

6-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқиш жараёнида адабиётлар устида ишлаш (4 соат).

Китоб танлаш услуби. Адабиётлардан фойдаланиш одоби ва тартиби. Тезислар ва реферат тайёрлаш. «Мутахассисликка кириш» фанига тааллуқли адабиётлар билан ишлаш малакасини юзага келтириш. Ўқитиш жараёнида тезислар, иқтисодий луғатлар ва энциклопедиялар, йўриқномалар, хатлар, меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда статистик маълумотлар билан ишлаш маданияти ва техникаси.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

7-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнида илмий-тадқиқот ишлари (2 соат).

Илмий-тадқиқот ишлари турлари. Курс ишлари ва уларни ёзиш тартиби. Битирув малакавий ишлар ва уларни ёзиш тартиби. Фанга ва илмий изланишга қизиқишни ўйғотишда талабалар илмий тўғаракларининг роли ва аҳамияти.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53,54,55,56.

Амалий машғулот дарслари.

1-мавзу: «Мутахассисликка кириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари.

«Мутахассисликка кириш» фанининг предмети ва вазифалари. Олий мактабнинг ўрта мактабга нисбатан хусусиятлари. Фаннинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Мутахассисликка кириш» фанининг иқтисодий фанлар таркибидаги ўрни.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

2-мавзу: Ўзбекистон таълим тизими (2 соат).

«Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»нинг мақсад ва вазифалари. «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»ни амалга ошириш босқичлари. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонундан келиб чиқадиган вазифалар.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

3-мавзу: Тошкент Молия институти ва унинг ташкил этилиш тарихи (1 соат).

Тошкент Молия институти тарихидан. Тошкент Молия институтининг таркибий тузилиши ва уни бошқариш. Тошкент Молия институти талабаларининг маънавий-маърифий қиёфаси (талабаларнинг қасамёди, ҳуқуқ ва бурчлари ва бошқ.). «Инвестицияларни молиялаштириш» ихтисослиги. «Инвестицияларни молиялаштириш» йўналиши бўйича «Мутахассисликка кириш» фанини ўқитиш методикаси ва унинг ўзига хослиги.

Адабиётлар: 1 – 21, 40,41,42,43,44,45,46,47,48,50,52.

4-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялар (2 соат).

Ўқув жараёнини фан ва техникадаги сўнгги янгиликларни олган ҳолда ташкил этиш. Билимларнинг қўникма ва малакаларга айланиш технологияси. Иқтисодий фанларни ўқитишда аниқ муаммоли вазият усулидан фойдаланишнинг устувор жиҳатлари. Иқтисодий таълим жараёнида ахборот технологияларининг ташкилий-бошқарув моделлари.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

5-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнининг илмий асослари (1 соат).

Маъруза ва амалий дарсларни ташкил этиш асослари. Ўқув жараёнида намунавий ўқув режа ва дастурлар, уларни ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ҳамда амалда қўллаш. Ўқув жараёнини бошқаришнинг илмий асослари. Билимларни ўзлаштириш, талабаларни ўқитиш ва тарбиялашни узвий бирлиги. «Инвестицияларни молиялаштириш» йўналиши бўйича ихтисослик фанлар юзасидан кўргазмали қуроллар тайёрлаш; жадваллар, диаграммалар, тасвир ва

чизмаларни тайёрлаш. Семинар машғулоти, маслаҳатлар, амалий машғулоти, илмий семинарлар ва коллоквиум ўтказиш. Ўқув жараёнида талабалар мустақил ишининг ўрни ва роли. Талабалар мустақил ишини ташкил этишининг мақсади, вазифалари ва уни режалаштириш. «Мутахассисликка кириш» фанини ўқитиш жараёнида талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолашнинг методикаси.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53,54,55.

6-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқиш жараёнида адабиётлар устида ишлаш (2 соат).

Китоб танлаш услуби. Адабиётлардан фойдаланиш одоби ва тартиби. Тезислар ва реферат тайёрлаш. «Мутахассисликка кириш» фанига тааллуқли адабиётлар билан ишлаш малакасини юзага келтириш. Ўқитиш жараёнида тезислар, иқтисодий луғатлар ва энциклопедиялар, йўриқномалар, хатлар, меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда статистик маълумотлар билан ишлаш маданияти ва техникаси.

Адабиётлар: 1 – 41, 44,45,46,47,53.

7-мавзу: Мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнида илмий-тадқиқот ишлари (1 соат).

Илмий-тадқиқот ишлари турлари. Курс ишлари ва уларни ёзиш тартиби. Битирув малакавий ишлар ва уларни ёзиш тартиби. Фанга ва илмий изланишга қизиқишни ўйғотишда талабалар илмий тўғарақларининг роли ва аҳамияти.

Адабиётлар: 1-36, 41, 44,45,46,47,53,54,55,56.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув филмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар, масалалар;
- ёзма иш саволлари, вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами материалларини, масалалар тўплами, тестларни СД-РОМ иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- фан мавзулари бўйича асосий ва қўшимча жадвал, схема, чизмаларни Power Point дастури ёрдамида намоиш этиш ва улардан фойдаланиш;
- проектор воситасида фан мавзуларига оид амалий материалларни, жадвал, схема, чизмаларни намоиш этиш ва улардан фойдаланиш.

Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 40 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 18 соат маъруза, 9 соат амалий машғулот ва 13 соат мустақил таълимга ажратилган.

Талабаларнинг фан бўйича ўзлаштиришларини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (ЖБ);
- оралиқ баҳолаш (ОБ);
- якуний баҳолаш (ЯБ).

ЖБ ва ОБ турлари учун белгиланган баллар миқдори ўқув режасида фанга ажратилган аудитория соатининг 85 фоизи, якуний баҳолашда 15 фоизи миқдорида белгиланади. Жорий ва оралиқ баҳолаш турларига белгиланган баллар қуйидаги ҳолларда қўйилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги фаоллиги ва давоматига;
- фан бўйича асосий манбаларни конспектлаштиришга;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- илмий тезислар тайёрлашга;
- олимпиада ва илмий анжуманларда иштирок этишга;
- амалий ва лаборатория машғулотларига тайёргарлик даражасига;
- мустақил таълим учун берилган топшириқларнинг бажарилиши ва шу кабилар.

Якуний баҳолашда таянч сўз ва иборалар асосида «Ёзма иш» олинади. Буни ўтказиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган «Рейтинг тизимини якуний баҳолаш босқичида «Ёзма иш» усулини татбиқ этиш бўйича намунавий НИЗОМ» билан белгиланади.

Семестр давомида фан бўйича тўпланган баллар қуйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

- 86 – 100% - «аъло»;
- 71 – 85% - «яхши»;
- 55 – 70%- «қониқарли»;
- 55% ва ундан кам – «қониқарсиз».

Адабиётлар рўйхати.

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси.— Т.: Ўзбекистон, 2001. — 39 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни. 1997й.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури». 1997 й.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида»ги қонуни (янги таҳрир). /Халқ сўзи/, 2000. 9 июн, 110-сон.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998. 24 декабр. /Халқ сўзи/, 1999. 12 январ. 7-сон.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998. 30 апрел. /Халқ сўзи/, 1999. 12 январ. 7-сон.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни. /Халқ сўзи/, 1999. 28 апрел.
8. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни химоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998. 30 апрел. /Солиқ ва божхона хабарлари/, 1998. 22-сон.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 24 январ. /Халқ сўзи/, 2003. 25 январ.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Капитал қурилишда иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида»ги Фармони. 2003. 6 май. 3240-сон. /Халқ сўзи/, 2003. 8 май, 99-сон.
11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни ҳуқуқий химоя қилишни кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 2003. 2 май. /Ўзбекистон овози/, 2003. 3 май. 55-сон.
12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Капитал қурилишда хўжалик муносабатлари механизмини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. 2003. 12 сентябр. 395-сон. /Халқ сўзи/, 2003. 13 сентябр. 190-сон.
13. Каримов И.А. Ўзбекистон - буюк келажак сари. - Т.: «Ўзбекистон», 1998. —346 б.
14. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997. 221-б.
15. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. - Т.: “Ўзбекистон”, 1995. - 269 б.
16. Каримов И.А. Ўзбекистон - бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос йўли. - Т.: “Ўзбекистон”, 1995. - 76 б.
17. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. — Т.: Молия. 2002.
18. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. — Т.: Молия, 2000. — 312 б.

19. Анализ инвестиционных проектов: Учебное пособие М.С.Ангелиди., Н.Г.Каримов. Ташк. фин. ин-т. – Т.: 2000. – 88 с.
20. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. - 286 с.
21. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. –М.: Фианаси и статистика, 1998. – 160 с.: ил.
22. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.
23. Банковское дело и финансирование инвестиций - том II, 1-2 част, том III. 1-2 част, ИЕР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.
24. Газибеков Д.Г., Собиров О.Ш. Лизинг и его развития в Узбекистане. - Т.: «Молия», 2001. - 132 с.
25. Жўраев А.С., Хўжамқулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойихалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув кўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
26. Золотогоров В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Екопреспектива», 1998. - 468 с.
27. Проектное финансирование: Учеб. пособие С.Н.Успенская: Ташк. гос. техн. ун-т. - Т.: 1999. - 40 с.
28. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. Т.: «Молия» нашриёти, 2003 йил. 332-бет.
29. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Т.Шодиев. - Т.: “Шарқ”, 2002. - 272 б.
30. Шарифхўжаев М. Государство на новом этапе инвестиционной деятельности. «Экономика и статистика», 1998. №7.
31. Ернандо Де Сото. Секрет капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире. /Пер. С англ/ - М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2001. – 272 с.
- Кўшимча адабиётлар:**
32. Абрютина М.С., Грачева А.В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятий: Учебно-практическое пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2001. – 272 с.
33. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и доп. / Под ред. В.М.Попова. – М.: Финанси и статистика, 2002. – 432 с.: ил.
34. Бринк И.Ю., Савелева Н.А. Бизнес-план предприятие. Теория и практика /Серия «Учебники, учебное пособие». Ростов н/Д: Феникс, 2002. - 384 с.
35. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д.Миронова. – М.: Финанси и статистика, 2002. - 256 с.: ил.
36. Банковское дело. Словар: Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 412 с. - (Библиотека словарей ИНФРА-М).
37. Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти. - Т.: «Ўқитувчи», 2000.

38. Вахобов А.В. Хусусий мулк - иқтисодийнинг ишончли пойдевори. /Халқ сўзи/, 2003. 24 апрел, 87-сон.
39. Вахобов А.В., Иброхимов А.Т. Молиявий таҳлил: Дарслик. - Т.: «Шарқ», 2002. - 224 б.
40. Вахобов А.В. Иқтисодийтимиз таянчи. /Халқ сўзи/, 2002., 11 декабр, 268-сон.
41. Вахрин П.И. Инвестиции: Учебник. - М.: Издателско-торговая корпорация «Дашков и К», 2002. - 384 с.
42. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. - 423 с.
43. Василев Н.М., Катиринов С.Н. Лепе Л.Н. Лизинг как механизм развития инвестиций и предпринимательства. - М.: ООО Издательство-консалтинговая компания «ДеКА», 1999.
44. Гончарук О.В., Книш М.И., Шопенко Д.В. Управления финансами на предприятии. Учебное пособие. - СПб.: Дмитрий Буланин, 2002. - 264 с.
45. Газибеков Д.Г. Инвестиции - что понимает под этим? /Рынок денег и кредит/, 1999, №9.
46. Зелл А. Бизнес-план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер. с англ. - М.: Издательство «Ос-89», 2002. - 240 с.
47. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 144 с.: ил.
48. Ковалева Л.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Финансы фирмы: Учебник 2-изд. исп., допол. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 493 с. (Серия “Высшее образование”).
49. Капитенко В.В. Инвестиции и хеджирование: Учебно-практическое пособие для вузов. - М.: «Издательство ПРИОР», 2001. - 240 с.
50. Крушчиц Л. Инвестиционные расчеты / Пер. с нем. Под общ. ред. В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во “Питер”, 2001. - 432 с.: ил. - (Серия “Базовый курс”).
51. Крушчиц Л. Финансирование и инвестиции. Неоклассические основы теории финансов /Пер. с нем. Под общ. ред. В.В.Ковалева и З.А.Сабова./ - СПб.: Изд-во “Питер”, 2000. - 400 с.: ил. - (Серия “Базовый курс”).
52. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Олдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).
53. Фабози Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 2000. ХХВІІІІ, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).
54. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 158 с.
56. «Интернет» тармоғи бўйича тавсия этиладиган веб-сайтлар:
- www.banking.com;
  - <http://www.Bearingpoint.uz>
  - <http://www.Cer.uz>
  - <http://www.mirkin.ru>
  - <http://www.econsultant.ru>

- <http://www.chtivo.ru>
- <http://www.vestona.ru>
- <http://www.finance.ru>
- <http://www.dis.finansy.ru>
- <http://www.financ-dms.com>
- <http://www.businessman.ru>
- <http://www.fisc.or.jp>
- <http://www.forum.webplan.ru>

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги барча бакалаврият таълим йўналишлари учун
(5340200 - Менежмент (иқтисодиёт тармоқлари) ва
5140900 – Касб таълимидан ташқари)

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган барча бакалаврият таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлиарино илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан
ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратиладиган соатлар ҳажмининг тақсимоти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1	Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти	8	2	2	4
2	Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати	8	2	4	2
3	Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар	10	2	4	4
4	Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури	11	3	4	4
5	Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари	12	4	4	4
6	Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш	10	2	4	4
7	Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш	6	2	2	2
8	Капитал қўйилмаларни кредитлаш	12	4	4	4
9	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг)	8	2	2	4
10	Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш	8	2	2	4
11	Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари	10	2	4	4
Фан бўйича жами		103	27	36	40

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. «Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. *Интеллектуаль инвестициялар*. Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (2 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. *Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати*. «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар. Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли*. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар. Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури (3 соат).

Ўзбекистон Республикаси Инвестиция дастури – мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мстикболини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Капитал қўйилмаларни режалаштириш муҳим инвестиция тақлифларининг йиғма рўйхати. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари. Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. *Дастурни амалга ошириш устидан назорат*.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (4 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби. *Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишининг асосий тамойиллари ва шартлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (2 соат).

Капитал қурилиш моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотини реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Буюртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (2 соат).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери. Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. *Буюртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари.* Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шарти билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32, 33.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (2 соат).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурияти. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби.

Кредит бериш, фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. *Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (2 соат).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердисини ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш. *Ўзбекистонда лизингни ривожлантириш зарурияти ва долзарблиги.* Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (2 соат).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). *Лойиҳаларнинг ҳаётийлиги мониторинги.* Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (2 соат).

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. *Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари.* Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. *Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. Интеллектуаль инвестициялар.* Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (4 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати. *Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар.* Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (4 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар.* Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури (2 соат).

Ўзбекистон Республикаси Инвестиция дастури – мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мстикболини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. *Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари.* Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. Дастурни амалга ошириш устидан назорат.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (4 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. *Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби.* Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишнинг асосий тамойиллари ва шартлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (4 соат).

Капитал қурилиш моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш, кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотини реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Буюртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (2 соат).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларини иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. *Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери.* Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. Буюртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари. Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шarti билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (4 соат).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурати. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби. Кредит бериш, фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. *Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (2 соат).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердисини ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш. *Ўзбекистонда лизингни ривожлантириш зарурати ва долзарблиги.* Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (2 соат).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). Лойиҳаларнинг ҳаётийлигини мониторинги. *Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиши.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (4 соат)

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари. *Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

**Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари,
ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати**

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- хорижий инвестицияларни жалб қилишга оид схемалар ва чизмалар;
- капитал қўйилмалар ва капитал қурилишга оид амалий материаллар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- давлат инвестиция дастурини ишлаб чиқиш схемаси ва тартиб-қоидалари;
- эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишга доир кўргазмали қуроллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 103 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 63 соат, шу жумладан, маъруза - 27 соат, амалий машғулоти - 36 соат, мустақил таълим - 40 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралиқ баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни. 1999 йил. 14 апрел.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998 йил. 30 апрел.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ЕТТБнинг иккинчи кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 20 январ. 31-сон.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.
8. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
9. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
10. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
11. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: «Молия», 2002.
12. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
13. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д.Миронова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. - 256 с.: ил.
14. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
15. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. -М.: «Финансы и статистика», 1998. -160 с.
16. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.

17. Банковское дело и финансирование инвестиций - том I, 1-2 часть, том II. 1-2 часть, ИЭР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.

18. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: «Банки и биржи, ЮНИТИ», 1998. - 423 с.

19. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: «Шарқ», 2003. - 225 б.

20. Золотогоров В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.

21. Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.

22. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).

23. Ричард Брейли, Стюарт Майерс Принципы корпоративных финансов: Б 87 Пер. с англ. - М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. - 1120с.

24. Сергеев И.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 267.

25. Фабоци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. ХХVIII, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).

26. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2003. - 158 с.

27. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Т.Шодиёв. - Т.: «Шарқ», 2002. - 272 б.

28. Щарп У., Г.Александр, Дж. Бейли. Инвестиции. Пер. с англ. - М.: «ИНФРА», 1997. - 1028 с.

29. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. - Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

30. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мқминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. - Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

31. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банklar. - Т.: «Молия», 2000. - 312 б.

32. Ғозибеков Д.Ғ., Ангелиди М.С., Каримов Н.Ғ. Финансовое обеспечение инвестиций в экономику Узбекистана. Ташкент, 1995.

33. Ғозибеков Д.Ғ. «Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан тестлар тўплами. Тошкент, 1997.

34. Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

35. Финансовый бизнес-план: Учеб. Пособие / Под ред. проф. В.М.Попова./ - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 480 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълим соҳасидаги 5340200 - Менежмент ва 5140900- Касб таълими
(Бухгалтерия ва аудит) бакалавриат таълим йўналишлари учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5340200 - Менежмент (иқтисодиёт тармоқлари) ва 5140900- Касб таълими (Бухгалтерия ва аудит) бакалавриат таълим йўналиши 4-курс талабалари учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан
ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратиладиган соатлар ҳажмининг тақсимоти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1	Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти	6	2	2	2
2	Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати	12	4	4	4
3	Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар	6	2	2	2
4	Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури	12	4	4	4
5	Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари	12	4	4	4
6	Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш	6	2	2	2
7	Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш	6	2	2	2
8	Капитал қўйилмаларни кредитлаш	12	4	4	4
9	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг)	6	2	2	2
10	Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш	6	2	2	2
11	Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари	6	2	2	2
Фан бўйича жами		90	30	30	30

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. «Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. *Интеллектуаль инвестициялар*. Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (4 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. *Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати*. «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар. Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли*. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар. Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури (4 соат).

Ўзбекистон Республикаси Инвестиция дастури – мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг истиқболлини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Капитал қўйилмаларни режалаштириш муҳим инвестиция таклифларининг йиғма рўйхати. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари. Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. *Дастурни амалга ошириш устидан назорат*.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (4 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби. *Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишининг асосий тамойиллари ва шартлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (2 соат).

Капитал қурилиш моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотини реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Бююртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (2 соат).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери. Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. *Бююртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари.* Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шarti билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32, 33.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (4 соат).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурияти. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби. Кредит бериш, фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. *Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (2 соат).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердиси ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш. *Ўзбекистонда лизингни ривожлантириш зарурияти ва долзарблиги.* Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (2 соат).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). *Лойиҳаларнинг ҳаётийлигини мониторинги.* Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (2 соат).

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. *Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари.* Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. *Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. Интеллектуаль инвестициялар.* Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (4 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати. *Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар.* Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар.* Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастури (4 соат).

Ўзбекистон Республикасининг Инвестиция дастури – мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мстикболини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. *Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари.* Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. Дастурни амалга ошириш устидан назорат.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (4 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. *Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби.* Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишнинг асосий тамойиллари ва шартлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (2 соат).

Капитал қурилишнинг моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотини реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Буюртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (2 соат).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларини иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. *Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери.* Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. Буюртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари. Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шarti билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32, 33.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (4 соат).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурати. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби. Кредит бериш, фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. *Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (2 соат).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердисини ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш.

Ўзбекистонда лизингни ривожлантириши зарурати ва долзарблиги.
Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (2 соат).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). Лойиҳаларнинг ҳаётийлигини мониторинги. *Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиши.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (2 соат)

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари. *Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга қаришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- хорижий инвестицияларни жалб қилишга оид схемалар ва чизмалар;
- капитал қўйилмалар ва капитал қурилишга оид амалий материаллар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- Давлат инвестиция дастурини ишлаб чиқиш схемаси ва тартиб-қоидалари;
- эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишга доир кўргазмали қуроллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM илонадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 90 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 60 соат, шу жумладан, маъруза - 30 соат, амалий машғулоти - 30 соат, мустақил таълим - 30 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади. Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ) - 42 балл, оралиқ баҳолаш (ОБ) – 43 балл ва якуний баҳолаш (ЯБ) – 15 балл.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил. 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни. 1999 йил. 14 апрел.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998 йил. 30 апрел.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ЕТТБнинг иккинчи кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 20 январ. 31-сон.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.
8. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
9. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
10. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
11. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: «Молия», 2002.
12. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
13. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д.Миронова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. - 256 с.: ил.
14. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
15. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. -М.: «Финансы и статистика», 1998. -160 с.
16. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.

17. Банковское дело и финансирование инвестиций - том I, 1-2 часть, том II. 1-2 часть, ИЭР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.

18. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: «Банки и биржи, ЮНИТИ», 1998. - 423 с.

19. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: «Шарқ», 2003. - 225 б.

20. Золотогоров В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.

21. Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.

22. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).

23. Ричард Брейли, Стюарт Майерс Принципы корпоративных финансов: Б 87 Пер. с англ. - М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. - 1120с.

24. Сергеев И.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 267.

25. Фабоци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. ХХVIII, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).

26. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2003. - 158 с.

27. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Т.Шодиёв. - Т.: «Шарқ», 2002. - 272 б.

28. Щарп У., Г.Александр, Дж. Бейли. Инвестиции. Пер. с англ. - М.: «ИНФРА», 1997. - 1028 с.

29. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. - Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.

30. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиров О.Ш., Мқминов А.Ғ., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. - Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

31. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. - Т.: «Молия», 2000. - 312 б.

32. Ғозибеков Д.Ғ., Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Финансовое обеспечение инвестиций в экономику Узбекистана. Ташкент, 1995.

33. Ғозибеков Д.Ғ. «Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан тестлар тўплами. Тошкент, 1997.

34. Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.

35. Финансовый бизнес-план: Учеб. Пособие / Под ред. действ. Ф 59 члена Акад. инвестиций РФ., д-ра экон. наук, проф В.М.Попова./ - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 480 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим соҳасидаги барча сиртки бўлим бакалавриат таълим йўналишлари учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестицияларни ташкил
этиш ва молиялаштириш»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган барча сиртки бўлим бакалаврият йўналишлари учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлиарио илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан
ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратиладиган соатлар ҳажмининг тақсимооти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1	Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти	8	2	2	4
2	Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати	8	2	2	4
3	Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар	8	2	2	4
4	Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастури	8	2	2	4
5	Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари	8	2	2	4
6	Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш	8	2	2	4
7	Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш	4	-	-	4
8	Капитал қўйилмаларни кредитлаш	4	-	-	4
9	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг)	4	-	-	4
10	Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш	8	-	-	8
11	Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари	4	-	-	4
Фан бўйича жами		72	12	12	48

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. «Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. *Интеллектуаль инвестициялар*. Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (2 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. *Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати*. «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар. Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли*. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар. Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастури (2 соат).

Ўзбекистон Республикасининг Инвестиция дастури – мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мстикболини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Капитал қўйилмаларни режалаштириш муҳим инвестиция таклифларининг йиғма рўйхати. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари. Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. *Дастурни амалга ошириш устидан назорат*.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (2 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби. *Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишининг асосий тамойиллари ва шартлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (2 соат).

Капитал қурилишнинг моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотининг реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Буюртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (мустақил таълим).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларининг иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери. Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. *Буюртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари.* Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шarti билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32, 33.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (мустақил таълим).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурияти. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби.

Кредит бериш, фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. *Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (мустақил таълим).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердисини ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш. Ўзбекистонда лизингни ривожлантириш зарурияти ва долзарблиги. Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (мустақил таълим).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). *Лойиҳаларнинг ҳаётийлигини мониторинги.* Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (мустақил таълим).

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. *Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари.* Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва моҳияти (2 соат).

«Инвестициялар», «Капитал қўйилмалар» тушунчаси, уларнинг ўхшашлиги ва фарқи. *Молиявий (портфель) инвестициялар. Реал (моддий) инвестициялар. Интеллектуаль инвестициялар.* Инвестиция иқтисодий категория сифатида, уларнинг микро-макро иқтисодиёт даражасидаги функциялари. Инвестиция фаолиятининг субъектлари ва объектлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

2-мавзу. Инвестиция фаолияти ва инвестиция сиёсати (2 соат).

Инвестиция фаолиятини мувофиқлаштиришда давлатнинг роли. Инвестиция фаолиятига иқтисодий (эгри-бевосита), бошқарув (тўғридан-тўғри) усуллари билан таъсир этиш. Инвестиция соҳасидаги меъёрий-қонуний базаларнинг ҳолати. *Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни. Инвестиция фаолиятига таъсир этувчи омиллар.* Инвестиция сиёсати, унинг мазмуни ва бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг роли.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25.

3-мавзу. Иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестициялар (2 соат).

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва мазмуни. Хорижий инвестицияларни иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. *Хорижий инвестицияларнинг иқтисодиётдаги роли. Улар учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар.* Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг шакллари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

4-мавзу. Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастури (2 соат).

Ўзбекистон Республикасининг Инвестиция дастури – мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мстикболини белгилашнинг таркибий қисми сифатида. *Дастурнинг асосий мақсади. Дастурни шакллантириш муддати ва тартиби. Инвестиция лойиҳаларининг адрес дастурлари.* Адрес рўйхатлари ва уларни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби. Дастурни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш. Дастурни амалга ошириш устидан назорат.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16.

5-мавзу. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари ва усуллари (2 соат).

Реал инвестицияларни молиялаштириш манбаларининг моҳияти ва туркумланиши. *Капитал қўйилмаларни молиялаштириш учун маблағларни сафарбар этиш тартиби.* Қурилишни молиялаштиришни банкларда очишнинг асосий тамойиллари ва шартлари.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

6-мавзу. Инвестиция фаолиятида капитал қурилиш (2 соат).

Капитал қурилиш моҳияти. Капитал қурилиш ва капитал қўйилмаларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Янги қурилиш, таъмирлаш, кенгайтириш, техник қайта жиҳозлаш тушунчалари. «Қурилиш индустрия»си тушунчаси, унинг тавсифи, қурилиш ишлаб чиқаришнинг давомийлиги. Қурилишнинг умумий муддати. Мамлакат иқтисодиёти учун қурилишнинг муддатини қисқартиришнинг аҳамияти. Қурилишнинг уч босқичи: тайёргарлик босқичи, қурилиш босқичи, қурилиш маҳсулотини реализацияси. Қурилишда хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик жамиятлари шакллари жорий этиш. Қурилишнинг икки хил шакли ва уларга тавсиф. Капитал қурилишда лойиҳалаштириш, лойиҳалар сифатининг келгуси қурилиш учун аҳамияти. Буюртмачи ва лойиҳачиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Лойиҳа қидирув ташкилотларини молиялаштириш тартиби. *Қурилиш-монтаж ишларининг смета қиймати Қурилиш объектининг шартнома нархлари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30.

7-мавзу. Инвестицияларни бюджетдан молиялаштириш (мустақил таълим).

Бюджетдан молиялаштириш тамойиллари. Бюджетдан молиялаштириш объекти ва субъектлари. Бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган инвестиция лойиҳаларини иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш. *Бюджет ресурсларидан фойдаланишнинг мақсади ва характери.* Бюджет ресурслари ҳисобига молиялаштириладиган қурилишни «Режанинг бажарилиши» усули бўйича молиялаштириш. Буюртмачи ва пудратчига банклардан очиладиган ҳисоб-китоб рақамлари. Бюджетдан молиялаштиришни очиш шартлари. Банкларда молиялаштиришни очиш учун тавсия этиладиган ҳужжатлар рўйхати. Республика Марказий банки орқали қайтариб бериш шarti билан бюджетдан молиялаш.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 30, 31, 32, 33.

8-мавзу. Капитал қўйилмаларни кредитлаш (мустақил таълим).

Корхоналарнинг асосий фондларини узоқ муддатга кредитлаштиришнинг объектив зарурати. Капитал қўйилмаларни кредит орқали молиялаштиришнинг афзаллиги. Узоқ муддатга кредитлаштиришнинг моҳияти ва механизми. Кредитлаш объекти. *Кредит олиш ҳуқуқини бериш тартиби.* Кредит бериш,

фоиз сиёсати, асосий қарзни ва фоизни тўлаш. Кредит мониторинги. Ипотека кредити: моҳияти, ўзига хослиги ва аҳамияти.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 30, 31, 32, 33.

9-мавзу. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг муҳим шакллари (лизинг, форфейтинг) (мустақил таълим).

Лизинг, унинг моҳияти, турлари ва уларга қисқача тавсиф. Лизинг олди-бердисини ташкил этиш. Лизинг тўловларини суммасини аниқлаш. *Ўзбекистонда лизингни ривожлантириши зарурати ва долзарблиги.* Форфейтинг - унинг мазмуни ва амалга ошириш тартиби.

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

10-мавзу. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш (мустақил таълим).

Инвестицияларни «лойиҳавий молиялаштириш» тушунчаси. Лойиҳавий молиялаштириш босқичлари: лойиҳаларнинг техник экспертизаси; лойиҳаларнинг иқтисодий таҳлили; лойиҳаларнинг молиявий таҳлили; рискларни аниқлаш.

Лойиҳавий молиялаштириш механизми (синдикатлашган кредитлар). Лойиҳаларнинг ҳаётийлигини мониторинги. *Лойиҳавий молиялаштиришнинг самарадорлигини ошириш учун банкларда чора - тадбирлар қабул қилиши.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 28, 30, 31, 32, 33.

11-мавзу. Инвестиция рисклари ва уларни пасайтириш йўллари (мустақил таълим).

«Инвестиция рисклари» тушунчаси ва унинг инвестиция фаолиятидаги ўзига хос хусусияти. Рискларнинг таснифланиши. Инвестиция рискларини аниқлаш усуллари. *Рискларни бошқариш ва риск даражасини пасайтириш йўллари.*

Адабиётлар рўйхати: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма - намойиш материаллари рўйхати:

- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- хорижий инвестицияларни жалб қилишга оид схемалар ва чизмалар;
- капитал қўйилмалар ва капитал қурилишга оид амалий материаллар ва бошқа кўргазма қуроллари;
- Давлат инвестиция дастурини ишлаб чиқиш схемаси ва тартиб-қоидалари;
- эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишга доир кўргазмали қуроллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштиришга оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

5. Ўзлаштиришнинг назорати

Фаннинг умумий соатлари ҳажми 72 соатни ташкил этади. Шундан аудитория машғулоти - 24 соат, шу жумладан, маъруза - 12 соат, амалий машғулоти - 12 соат, мустақил таълим - 48 соат қилиб белгиланган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;

- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;

- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушуниш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик

Таянч тушунчаларига асосланган «ёзма иш» усулини ўтказиш «Рейтинг тизимининг якуний баҳолаш босқичида ёзма иш усулини қўллаш тартиби»га асосан амалга оширилади.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;

- 71 - 85 балл - «яхши»;

- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил. 24 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида»ги қонуни, 1998 йил . 30 апрел.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги қонуни. 1999 йил. 14 апрел.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуни. 1998 йил. 30 апрел.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Германия ривожланиш банки кредит линиясини ўзлаштириш тўғрисида»ги қарори. 1999. 28 январ. 38-сон.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ЕТТБнинг иккинчи кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 20 январ. 31-сон.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «ОТБ кредит линиясини ўзлаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори. 1997. 14 март. 146-сон.
8. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
9. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
10. Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Инвестицияларни лойиҳавий молиялаштириш тизимида синдикат асосида кредитлаштириш (Саволлар ва жавоблар), Тошкент Молия институти, 2005. – 96 б.
11. Абдуллаева Ш.З. Банк рисклари ва кредитлаш. – Т.: «Молия», 2002.
12. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учеб. пособие. – 5-е изд., перераб. и дополн. / Под ред. В.М.Попова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. – 432 с.: ил.
13. Бизнес-план. Методические материалы. 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д.Миронова. – М.: «Финансы и статистика», 2002. - 256 с.: ил.
14. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ. Учебное пособие для вузов - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2000. - 286 с.
15. Бочарев В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. -М.: «Финансы и статистика», 1998. -160 с.
16. Беренц В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ. перераб. и дополн. Изд. - М.: АЗОТ «Интерэксперт», «ИНФРА-М», 1995. –528 с.: табл. граф.

17. Банковское дело и финансирование инвестиций - том I, 1-2 часть, том II. 1-2 часть, ИЭР, Всемирный банк. Под редакцией Н. Брука, 1995.
18. Волков И.М., Грачева М.В. Проектный анализ: Учебник для вузов. - М.: «Банки и биржи, ЮНИТИ», 1998. - 423 с.
19. Жўраев А.С., Хўжамкулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили: Олий ўқув муассасалари учун ўқув қўлланма - Т.: - «Шарқ», 2003. - 225 б.
20. Золотогоров В.Г. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. - Мн.: ИП «Экопрспектива», 1998. - 468 с.
21. Кольтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - 432 с.
22. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами: Учеб. пособие для вузов /Под общ. ред. И.И. Мазура. - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2001. - 574 с. - (Современное бизнес-образование).
23. Ричард Брейли, Стюарт Майерс Принципы корпоративных финансов: Б 87 Пер. с англ. - М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. - 1120с.
24. Сергеев И.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций. – М.: «Финансы и статистика», 2001. – 267.
25. Фабоци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. - М.: «ИНФРА-М», 2000. XXVIII, - 932 с. - (Серия «Университетский учебник»).
26. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. - М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2003. - 158 с.
27. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон: янги ғоялар, янги ютуқлар /маъсул муҳаррир: Т.Шодиев. - Т.: «Шарқ», 2002. - 272 б.
28. Щарп У., Г.Александр, Дж. Бейли. Инвестиции. Пер. с англ. - М.: «ИНФРА», 1997. – 1028 с.
29. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. – Т.: «Молия» нашриёти, 2003. 332 б.
30. Ғозибеков Д.Ғ., Сабиоров О.Ш., Мқминов А.Г., Қулжонов О.М. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти. – Т.: «Fan va texnologiya», 2004. 308 б.

Қўшимча адабиётлар:

31. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. – Т.: «Молия», 2000. – 312 б.
32. Ғозибеков Д.Ғ., Ангелиди М.С., Каримов Н.Г. Финансовое обеспечение инвестиций в экономику Узбекистана. Ташкент, 1995.
33. Ғозибеков Д.Ғ. «Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш» фанидан тестлар тўплами. Тошкент, 1997.
34. Финансовый словарь /Благодатин А.А., Лозовский Л.Ш., Райзбер Б.А. - М.: «ИНФРА-М», 2002. - VI, 378 с.
35. Финансовый бизнес-план: Учеб. Пособие / Под ред. проф. В.М.Попова./ - М.: «Финансы и статистика», 2001. - 480 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ
ВА УЛАРНИНГ МОНИТОРИНГИ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим ва билим соҳасидаги
5340700 - «Банк иши» бакалаврият таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш
ва уларнинг мониторинги»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5340700 - «Банк иши» бакалавриат таълим йўналиши учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

**«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги»
фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига
ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти**

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти	3	1	1	1
2	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш	3	1	1	1
3	Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш	6	2	2	2
4	Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш	3	1	1	1
5	Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш	6	2	2	2
6	Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш	3	1	1	1
7	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари	6	2	2	2
8	Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети	3	1	1	1
9	Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш	6	2	2	2
10	Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш	3	1	1	1
11	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг	6	2	2	2
12	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш	6	2	2	2
13	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги	3	1	1	1
14	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг	3	1	1	1
Жами		60	20	20	20

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти (1 соат).

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанининг предмети ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг иқтисодий мазмуни ва тамойиллари.* Иқтисодиётни ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг аҳамияти. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий босқичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 16. : 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 23.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш (1 соат).

Инвестиция лойиҳалари экспертизаси. Инвестиция лойиҳаларининг даромадлигини баҳолаш. Ноаниқ омиллар мавжуд ва ресурслар чекланган шароитда капиталнинг қиймати. Узоқ муддатли қарзларни қиймати.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 30.

3-мавзу: Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг вариантларини ишлаб чиқиш. *Муқобил инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва оптимал вариантини танлаш.* Инвестицияларни бир неча лойиҳалар бўйича тақсимотини оптималлаштириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20.

4-мавзу: Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш (1 соат).

Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш тамойиллари. *Инвестиция фаолиятида стратегик йўналишларни ишлаб чиқиши.* Инвестиция стратегияларини шакллантириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

5-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг техник-иқтисодий асослашларини ишлаб чиқиши. Реал инвестицияларининг самарадорлигини баҳолаш усуллари. Асосий молиявий коэффициентлар. Инвесторларнинг фаолиятини самарадорлигини аниқлаш кўрсаткичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

6-мавзу: Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш (1 соат).

Капитал таркибининг назарий асослари. Капитал қийматини баҳолаш. Капитални асосий лойиҳалаштиришнинг баҳоси. Левирдж ва унинг инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

7-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари (2 соат).

Молиялаштиришнинг анъанавий усуллари. Узоқ муддатли молиялаштиришнинг янги усуллари. Инвесторга акциядор капиталнинг бир қисмини бериш орқали молиялаштириш. Инвестиция лойиҳаларини қарз ва жалб қилинган маблағлар эвазига молиялаштириш. Акциядорларнинг қимматли қоғозларини муомалага чиқариш. Молиялаштириш усуллари танлаш. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий манбалари.* Хорижий инвестицияларни молиялаштириш манбалари. Ҳамкорликда молиялаштириш.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,27,29.

8-мавзу: Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети (1 соат).

Соф жорий қийматнинг аҳамияти. Капитал бюджети бўйича қарор қабул қилиш. *Инвестициялаш имкониятлари ва капитални муқобил ишлатиш.* Молиявий ресурсларни ташқи ва ички лимитлаш. Молиявий ресурсларнинг чекланганлиги ва улардаги рисклар. Реал пул оқими. Дисконтнинг номинал ва реал ставкалари. Реал даромад ва инфляция даражаси.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

9-мавзу: Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш (2 соат).

Узоқ муддатли қарзларнинг турлари (облигациялар ва ҳ.к.). *Қарз маблағларини жалб этиш эвазига молиялаштиришнинг афзалликлари ва камчиликлари.* Банкларда кредитларни қайтариш, фоиз тўловлари ва уларни тўлашни баҳолаш усуллари. Кредитлашдаги рисклар. Кредит рискларини суғурталаш. Хорижий банклар кредит тармоқлари орқали инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 29, 30.

10-мавзу: Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш (1 соат).

Хорижий инвестицияларни ҳимоя қилиш механизми, ҳуқуқий асослари, кафолат ва имтиёзлар. *Ҳалқаро инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини баҳолашнинг умумий тамойиллари.* Лойиҳаларни самарадорлигини баҳолаш усуллари. Ҳалқаро инвестициялашда рисклар, рискларни суғурталаш. Хорижий ҳамкорларнинг чет эл валюта ҳисоб-рақамларидан молиялаштириш тартиби. Лойиҳаларни ҳамкорликда молиялаштиришнинг аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23.

11-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг (2 соат).

Лизинг асосида инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ташкил этиш. Лизинг муносабатларнинг объекти ва субъектлари. Лизинг асосида молиялаштириладиган лойиҳаларнинг даромадлилигини баҳолаш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 14, 16, 18, 19, 23, 26, 27, 28, 30.

12-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги рисклар, уларни бошқариш ва баҳолаш. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мавжуд рискларни пасайтириш чора-тадбирлари.* Инвестиция лойиҳаларини турли рисклардан ҳимоя қилиш механизмлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 25, 30.

13-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингнинг моҳияти. Мониторингни ўтказиш мақсади ва аҳамияти. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингни ташкил этиш, унинг шакллари ва ўтказиш босқичлари.* Инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг турли босқичларида мониторинг ва уларни амалга ошириш усуллари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14.

14-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни амалга оширгунга қадар ўтказиладиган мониторинг. Кредит тақдим этишнинг мақсадлилиги тўғрисида хулосалар. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда жорий мониторинг.* Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда муаммоли кредитлар мониторинги.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 25, 28, 29, 30.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти (1 соат).

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанининг предмети ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг иқтисодий мазмуни ва тамойиллари*. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий босқичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 16. : 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 23.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини экспертизаси. Инвестиция лойиҳаларининг даромадлигини баҳолаш*. Ноаниқ омиллар мавжуд ва ресурслар чекланган шароитда капиталнинг қиймати. Узоқ муддатли қарзларни қиймати.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 30.

3-мавзу: Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг вариантларини ишлаб чиқиш. Муқобил инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва оптимал вариантини танлаш. Инвестицияларни бир неча лойиҳалар бўйича тақсимотини оптималлаштириш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20.

4-мавзу: Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш (1 соат).

Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш тамойиллари*. Инвестиция фаолиятида стратегик йўналишларни ишлаб чиқиш. Инвестиция стратегияларини шакллантириш.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,30.

5-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг техник-иқтисодий асослашларини ишлаб чиқиш. Реал инвестицияларининг самарадорлигини баҳолаш усуллари*. Асосий молиявий коэффицентлар. Инвесторларнинг фаолиятини самарадорлигини аниқлаш кўрсаткичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

6-мавзу: Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш (1 соат).

Капитал таркибининг назарий асослари. Капитал қийматини баҳолаш*. Капитални асосий лойиҳалаштиришнинг баҳоси. Левирдж ва унинг инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

7-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари (2 соат).

Молиялаштиришнинг анъанавий усуллари. Узоқ муддатли молиялаштиришнинг янги усуллари. Инвесторга акциядор капиталнинг бир қисмини бериш орқали молиялаштириш. Инвестиция лойиҳаларини қарз ва жалб қилинган маблағлар эвазига молиялаштириш*. Акциядорларнинг қимматли қоғозларини муомалага чиқариш. Молиялаштириш усуллари танлаш. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий манбалари. Хорижий инвестицияларни молиялаштириш манбалари.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,27,29.

8-мавзу: Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети (1 соат).

Соф жорий қийматнинг аҳамияти. Капитал бюджети бўйича қарор қабул қилиш*. Инвестициялаш имкониятлари ва капитални муқобил ишлатиш. Молиявий ресурсларни ташқи ва ички лимитлаш. Молиявий ресурсларнинг чекланганлиги ва улардаги рисклар. Реал пул оқими. Дисконтнинг номинал ва реал ставкалари. Реал даромад ва инфляция даражаси.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

9-мавзу: Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш (2 соат).

Узоқ муддатли қарзларнинг турлари (облигациялар ва ҳ.к.). Қарз маблағларини жалб этиш эвазига молиялаштиришнинг афзалликлари ва камчиликлари. Банкларда кредитларни қайтариш, фоиз тўловлари ва уларни тўлашни баҳолаш усуллари. Кредитлашдаги рисклар. Кредит рискларини суғурталаш. Хорижий банклар кредит тармоқлари орқали инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

10-мавзу: Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш (1 соат).

Хорижий инвестицияларни ҳимоя қилиш механизми, ҳуқуқий асослари, кафолат ва имтиёзлар. Ҳалқаро инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини баҳолашнинг умумий тамойиллари*. Лойиҳаларни самарадорлигини баҳолаш усуллари. Ҳалқаро инвестициялашда рисклар, рискларни суғурталаш. Хорижий ҳамкорларнинг чет эл валюта ҳисоб-рақамларидан молиялаштириш тартиби. Лойиҳаларни ҳамкорликда молиялаштиришнинг аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23.

11-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг (2 соат).

Лизинг асосида инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ташкил этиш. Лизинг муносабатларининг объекти ва субъектлари. Лизинг асосида молиялаштириладиган лойиҳаларнинг даромадлигини баҳолаш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 14, 16, 18, 19, 23, 26, 27, 28, 30.

12-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги рисклар, уларни бошқариш ва баҳолаш*. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мавжуд рискларни пасайтириш чора-тадбирлари. Инвестиция лойиҳаларини турли рисклардан ҳимоя қилиш механизмлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 25, 30.

13-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингнинг моҳияти. Мониторингни ўтказиш мақсади ва аҳамияти. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингни ташкил этиш, унинг шакллари ва ўтказиш босқичлари. Инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг турли босқичларида мониторинг ва уларни амалга ошириш усуллари*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14.

14-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни амалга оширгунга қадар ўтказиладиган мониторинг. Кредит тақдим этишнинг мақсадлилиги тўғрисида хулосалар. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда жорий мониторинг. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда муаммоли кредитлар мониторинги*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 25, 28, 29, 30.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма -намойиш материаллари рўйхати:

- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторингини олиб боришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;
- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;
- инвестиция лойиҳаларининг ҳаётийлигини таъминлашга оид кўргазмали куруллар;
- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослашга оид амалий материаллар;
- инвестиция лойиҳаларини қарз маблағлари эвазига молиялаштириш шарт-шароитлари ва тартиб-қоидаларига оид амалий материаллар ва кўргазмали куруллар;
- инвестиция лойиҳаларини мониторинг қилиб боришга доир чизмалар ва бошқа кўргазма куруллари.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- яқуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва унинг мониторингига оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намойиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанидан ишчи ўқув режага мувофиқ «Банк иши» йўналиши бўйича таълим олаётган 4-курс талабаларига жами 60 соат (шундан, 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим учун) ажратилган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш, Тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши куйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида» ги Қонуни, 1998 йил. 30 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий инвестициялар тўғрисида» ги Қонуни, Халқ сўзи газетаси, 20 май 1998 йил. 2-бет.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш чора-тадбирлари ва унинг кафолатлари тўғрисида» ги Қонуни.
4. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
5. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: “Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим”.
6. Указ Президента Республики Узбекистан «О мерах по совершенствованию механизма реализации проектов с иностранными инвестициями», от 9 февраля 1998 года, Финансовое Законодательство Республики Узбекистан №3, 1998, стр.13-14.
7. Указ Президента Республики Узбекистан «О частичном изменении от 30 ноября 1996 года «О дополнительных стимулах и льготах, предоставляемых предприятиям с иностранными инвестициями» от 27 марта 1998 года, Налоговые и таможенные вести №14, 2-8 апреля 1998 г.
8. Ахелл. Зелль. Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов. Пер.снем.–1996 г.
9. Беренс В, Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций. Пер с англ. перераб. и дополн. Изд - М: АОЗОТ «Интер эксперт»,ИНФРА -М», 1995-528 с: табл, граф.
- 10.Бизнес-план инвестиционного проекта: Отчественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учебное пособие/Под ред В.М. Попова - 4-е изд, перераб и доп.-М: финансы и статистика, 1997-418 с.
- 11.Котлер Ф. Основы маркетинга Пер. с нем. -1996.
- 12.Липсиц И.В. Коссов В.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа,М:Издательство БЕК, 1996-304 с.
- 13.Проектный анализ С. Гулямов Ташкент - 1998г.
- 14.Теория и практика антикризисного управления/Под ред. С.Г. Беляева, В.И. Кошкина. М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1996.-469с. Гл.5. Антикризисная инвестиционная политика.
- 15.Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - М.: Финансы и статистика, 1996. -432с.

Қўшимча адабиётлар:

18. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по стимулированию экспорта продукции, производимой предприятиями с иностранными инвестициями» от 26 августа 1997 года, финансовое законодательство Республики Узбекистан, № 11, Ташкент, 1997 г. стр 92-93.

19. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по упорядочению импортных операций от 18 февраля 1998, стр. 17-18.

20. Резюме руководящих принципов для консультативных фирм, привлекаемых ЮНИДО для подготовки предварительных исследований и технико-экономических обоснований. ООН по промышленному развитию, подготовлено Сектором технико-экономических обоснований, Службы инвестирования, Отдел содействия инвестированию и использованию технологии, март 1994 года. 26 стр.

21. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов - М.: Олимп-бизнес, 1997.-1087с.

22. Буров В.П. Галь В.В. Казаков А.П, Морошкин В.А. Бизнес-план инновационного проекта методика составления. Методическое пособие - М: ЦИПККАП, 1997-106 с.

23. Богуславский М.М. Иностранные инвестиции: правовое регулирование.-М.: Изд-во БЕК, 1996.-445с.

24. Гитман Л. Дж, Джонк М.Д. Основы инвестирования. Пер.с англ.-М: Дело,1997-1009 с.

25. Управление инвестиционным проектом. Опыт IBM. Пер с англ.-М: ИНФРА-М,1995-208 с.

26. Конкуренция и управление рисками на предприятиях в условиях рынка.-М.: Издательство «Аланс», 1997.-288с. Гл.6. Теоритические подходы учета риска и неопределенности при технико-экономическом обосновании инвестиционных проектов. С. 180-188с.

27. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов - М.: Финансы и статистика, 1998.-144с.

28. Курс экономики: Учебник/ Под ред. Б.А. Райзберга.-М.: ИНФРА-М, 1997.-720с. Гл.9. Инвестиции и ивенстиционные процессы в экономике С.205-222.

29. Финансы и управление предприятием/ Под ред. А.М. Ковалевой.-М.: Финансы и статистика, 1995.-160с.

30. Шим Джей К., Сигел Джоел Г. Финансовый менеджмент/Пер. с англ.- М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1996.-400с.

31. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник/под ред. Е.С. Стояновой.-М.:изд.-во Преспектива,1996.-405с. ISBN -5-88045-015-5.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан рўйхатга
олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

_____
Ректор А.Ваҳобов
“ _____ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ
ВА УЛАРНИНГ МОНИТОРИНГИ»
фанидан ишчи ўқув**

ДАСТУРИ

Олий таълимнинг 340000 «Бизнес ва бошқарув»
таълим ва билим соҳасидаги 5340700 - «Банк иши» сиртқи
бакалаврият таълим йўналиши учун

Тошкент - 2006 й.

**«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш
ва уларнинг мониторинги»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастур институтда тайёрланадиган 5340700 - «Банк иши» сиртки бакалаврият таълим йўналиши 5-курс талабалари учун мўлжалланган.

Дастур «Лойиҳаларни молиялаштириш» кафедрасининг 25 май 2006 йил 15-сонли мажлис йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

Кафедра мудири

Б. Ғанихўжаев

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлариаро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган.

Кенгаш раиси

А. Ваҳобов

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанидан ўқиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти

Т/р	Мавзулар номи	Ўқув юклама			
		Жами соатлар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	2	3	4	5	6
1	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти	6	2	2	4
2	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш	6	2	2	4
3	Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш	6	2	2	4
4	Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш	6	2	2	4
5	Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш	6	2	2	4
6	Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш	3	-	-	4
7	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари	6	-	-	4
8	Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети	3	-	-	4
9	Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш	6	-	-	4
10	Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш	3	-	-	4
11	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг	6	-	-	2
12	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш	6	-	-	4
13	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги	3	2	1	4
14	Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг	3	2	1	4
Жами		80	14	12	54

Маъруза мавзуларининг тақсимланиши

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти (2 соат).

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанининг предмети ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг иқтисодий мазмуни ва тамойиллари.* Иқтисодиётни ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг аҳамияти. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий босқичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 16. : 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 23.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини экспертизаси. Инвестиция лойиҳаларининг даромадлилигини баҳолаш. Ноаниқ омиллар мавжуд ва ресурслар чекланган шароитда капиталнинг қиймати. Узоқ муддатли қарзларни қиймати.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 30.

3-мавзу: Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг вариантларини ишлаб чиқиш. *Муқобил инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва оптимал вариантини танлаш.* Инвестицияларни бир неча лойиҳалар бўйича тақсимотини оптималлаштириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20.

4-мавзу: Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш (2 соат).

Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш тамойиллари. *Инвестиция фаолиятида стратегик йўналишларни ишлаб чиқиш.* Инвестиция стратегияларини шакллантириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

5-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг техник-иқтисодий асослашларини ишлаб чиқиш. Реал инвестицияларининг самарадорлигини баҳолаш усуллари. Асосий молиявий коэффицентлар. Инвесторларнинг фаолиятини самарадорлигини аниқлаш кўрсаткичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

6-мавзу: Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш (мустақил таълим).

Капитал таркибининг назарий асослари. Капитал қийматини баҳолаш. Капитални асосий лойиҳалаштиришнинг баҳоси. Левирдж ва унинг инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

7-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари (мустақил таълим).

Молиялаштиришнинг анъанавий усуллари. Узоқ муддатли молиялаштиришнинг янги усуллари. Инвесторга акциядор капиталнинг бир қисмини бериш орқали молиялаштириш. Инвестиция лойиҳаларини қарз ва жалб қилинган маблағлар эвазига молиялаштириш. Акциядорларнинг қимматли қоғозларини муомалага чиқариш. Молиялаштириш усулларини танлаш. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий манбалари.* Хорижий инвестицияларни молиялаштириш манбалари. Ҳамкорликда молиялаштириш.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,27,29.

8-мавзу: Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети (мустақил таълим).

Соф жорий қийматнинг аҳамияти. Капитал бюджети бўйича қарор қабул қилиш. *Инвестициялаш имкониятлари ва капитални муқобил ишлатиш.* Молиявий ресурсларни ташқи ва ички лимитлаш. Молиявий ресурсларнинг чекланганлиги ва улардаги рисклар. Реал пул оқими. Дисконтнинг номинал ва реал ставкалари. Реал даромад ва инфляция даражаси.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

9-мавзу: Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш (мустақил таълим).

Узоқ муддатли қарзларнинг турлари (облигациялар ва х.к.). *Қарз маблағларини жалб этиш эвазига молиялаштиришнинг афзалликлари ва камчиликлари.* Банкларда кредитларни қайтариш, фоиз тўловлари ва уларни тўлашни баҳолаш усуллари. Кредитлашдаги рисклар. Кредит рискларини суғурталаш. Хорижий банклар кредит тармоқлари орқали инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 29, 30.

10-мавзу: Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш (мустақил таълим).

Хорижий инвестицияларни ҳимоя қилиш механизми, ҳуқуқий асослари, кафолат ва имтиёзлар. *Ҳалқаро инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини баҳолашнинг умумий тамойиллари.* Лойиҳаларни самарадорлигини баҳолаш усуллари. Ҳалқаро инвестициялашда рисклар, рискларни суғурталаш. Хорижий ҳамкорларнинг чет эл валюта ҳисоб-рақамларидан молиялаштириш тартиби. Лойиҳаларни ҳамкорликда молиялаштиришнинг аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23.

11-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг (мустақил таълим)

Лизинг асосида инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ташкил этиши. Лизинг муносабатларнинг объекти ва субъектлари. Лизинг асосида молиялаштириладиган лойиҳаларнинг даромадлигини баҳолаш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 14, 16, 18, 19, 23, 26, 27, 28, 30.

12-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш (мустақил таълим).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги рисклар, уларни бошқариш ва баҳолаш. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мавжуд рискларни пасайтириш чора-тадбирлари.* Инвестиция лойиҳаларини турли рисклардан ҳимоя қилиш механизмлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 25, 30.

13-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингнинг моҳияти. Мониторингни ўтказиш мақсади ва аҳамияти. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингни ташкил этиши, унинг шакллари ва ўтказиш босқичлари.* Инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг турли босқичларида мониторинг ва уларни амалга ошириш усуллари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14.

14-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни амалга оширгунга қадар ўтказиладиган мониторинг. Кредит тақдим этишнинг мақсадлилиги тўғрисида хулосалар. *Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда жорий мониторинг.* Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда муаммоли кредитлар мониторинги.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 25, 28, 29, 30.

Изоҳ: Мустақил ишга тавсия этилган кичик мавзулар курсив билан ажратилган.

Амалий машғулот дарслари

1-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг моҳияти ва аҳамияти (2 соат).

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанининг предмети ва вазифалари. Фаннинг таркибий тузилиши ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг иқтисодий мазмуни ва тамойиллари*. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий босқичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 16. : 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 23.

2-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг мақсадлилигини аниқлаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларини экспертизаси. Инвестиция лойиҳаларининг даромадлилигини баҳолаш*. Ноаниқ омиллар мавжуд ва ресурслар чекланган шароитда капиталнинг қиймати. Узоқ муддатли қарзларни қиймати.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 30.

3-мавзу: Инвестиция лойиҳалари бўйича қарорлар қабул қилиш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг вариантларини ишлаб чиқиш. Муқобил инвестиция лойиҳаларини таққослаш ва оптимал вариантини танлаш. Инвестицияларни бир неча лойиҳалар бўйича тақсимотини оптималлаштириш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20.

4-мавзу: Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва шакллантириш (2 соат).

Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш тамойиллари*. Инвестиция фаолиятида стратегик йўналишларни ишлаб чиқиш. Инвестиция стратегияларини шакллантириш.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,30.

5-мавзу: Инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослаш (2 соат).

Инвестиция лойиҳаларининг техник-иқтисодий асосларини ишлаб чиқиш. Реал инвестицияларининг самарадорлигини баҳолаш усуллари*. Асосий молиявий коэффицентлар. Инвесторларнинг фаолиятини самарадорлигини аниқлаш кўрсаткичлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25, 30.

6-мавзу: Капиталнинг таркиби ва уни баҳолаш (мустақил таълим).

Капитал таркибининг назарий асослари. Капитал қийматини баҳолаш*. Капитални асосий лойиҳалаштиришнинг баҳоси. Левирдж ва унинг инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

7-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш усуллари ва манбалари (мустақил таълим).

Молиялаштиришнинг анъанавий усуллари. Узоқ муддатли молиялаштиришнинг янги усуллари. Инвесторга акциядор капиталнинг бир қисмини бериш орқали молиялаштириш. Инвестиция лойиҳаларини қарз ва жалб қилинган маблағлар эвазига молиялаштириш*. Акциядорларнинг қимматли қоғозларини муомалага чиқариш. Молиялаштириш усуллари танлаш. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий манбалари. Хорижий инвестицияларни молиялаштириш манбалари.

Адабиётлар: 1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,13,15,16,18,19,20,22,25,27,29.

8-мавзу: Молиявий ресурслар чекланган ва инфляция шароитда капитал бюджети (мустақил таълим).

Соф жорий қийматни аҳамияти. Капитал бюджети бўйича қарор қабул қилиш*. Инвестициялаш имкониятлари ва капитални муқобил ишлатиш. Молиявий ресурсларни ташқи ва ички лимитлаш. Молиявий ресурсларнинг чекланганлиги ва улардаги рисклар. Реал пул оқими. Дисконтнинг номинал ва реал ставкалари. Реал даромад ва инфляция даражаси.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

9-мавзу: Қарз маблағлари ҳисобига инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш (мустақил таълим).

Узоқ муддатли қарзларнинг турлари (облигациялар ва ҳ.к.). Қарз маблағларини жалб этиш эвазига молиялаштиришнинг афзалликлари ва камчиликлари. Банкларда кредитларни қайтариш, фоиз тўловлари ва уларни тўлашни баҳолаш усуллари. Кредитлашдаги рисклар. Кредит рискларини суғурталаш. Хорижий банклар кредит тармоқлари орқали инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 30.

10-мавзу: Хорижий инвестициялар ҳисобига лойиҳаларни молиялаштириш ва уларнинг самарадорлигини баҳолаш (мустақил таълим).

Хорижий инвестицияларни ҳимоя қилиш механизми, ҳуқуқий асослари, кафолат ва имтиёзлар. Ҳалқаро инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини баҳолашнинг умумий тамойиллари*. Лойиҳаларни самарадорлигини баҳолаш усуллари. Ҳалқаро инвестициялашда рисклар, рискларни суғурталаш. Хорижий ҳамкорларнинг чет эл валюта ҳисоб-рақамларидан молиялаштириш тартиби. Лойиҳаларни ҳамкорликда молиялаштиришнинг аҳамияти.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23.

11-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш тизимида лизинг (мустақил таълим).

Лизинг асосида инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ташкил этиш. Лизинг муносабатларининг объекти ва субъектлари. Лизинг асосида молиялаштириладиган лойиҳаларнинг даромадлигини баҳолаш*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 14, 16, 18, 19, 23, 26, 27, 28, 30.

12-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда рискларни баҳолаш ва бошқариш (мустақил таълим).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришдаги рисклар, уларни бошқариш ва баҳолаш*. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мавжуд рискларни пасайтириш чора-тадбирлари. Инвестиция лойиҳаларини турли рисклардан ҳимоя қилиш механизмлари.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 25, 30.

13-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш мониторинги (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингнинг моҳияти. Мониторингни ўтказиш мақсади ва аҳамияти. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда мониторингни ташкил этиш, унинг шакллари ва ўтказиш босқичлари. Инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг турли босқичларида мониторинг ва уларни амалга ошириш усуллари*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14.

14-мавзу: Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш жараёнининг турли босқичларида мониторинг (1 соат).

Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни амалга оширгунга қадар ўтказиладиган мониторинг. Кредит такдим этишнинг мақсадлилиги тўғрисида хулосалар. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда жорий мониторинг. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда муаммоли кредитлар мониторинги*.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 25, 28, 29, 30.

Изоҳ: * - тингловчи чуқур билиши зарур бўлган мавзулар

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма -намойиш материаллари рўйхати:

- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторингини олиб боришга оид чизмалар, диаграммалар, графиклар ва жадваллар ҳамда слайдлар;

- янги педагогик технологияларни қўллаш жараёнига оид жадваллар ва бошқа материаллар;

- инвестиция лойиҳаларининг ҳаётийлигини таъминлашга оид кўргазмали қуроллар;

- инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш ва асослашга оид амалий материаллар;

- инвестиция лойиҳаларини қарз маблағлари эвазига молиялаштириш шарт-шароитлари ва тартиб-қоидаларига оид амалий материаллар ва кўргазмали қуроллар;

- инвестиция лойиҳаларини мониторинг қилиб боришга доир чизмалар ва бошқа кўргазма куроллари.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар бўйича тузилган тестлар;
- мустақил иш режалари;
- ҳар бир мавзу юзасидан баҳолашга оид саволномалар;
- якуний баҳолаш учун саволномалар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича бошқотирмалар, кроссвордлар, сканвордлар ва бошқалар.

Мултимедия иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўпламини CDROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва унинг мониторингига оид жадвалларни, диаграммаларни, графикларни ва схемаларни проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш;
- фанни ўқитиш жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланиш тартибларини схемаларда проектор ёрдамида намоиш қилиб бориш.

Ўзлаштиришнинг назорати

«Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ва уларнинг мониторинги» фанидан ишчи ўқув режага мувофиқ «Банк иши» йўналиши бўйича таълим олаётган 4-курс талабаларига жами 60 соат (шундан, 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим учун) ажратилган.

Талабани фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва рейтинг тизими асосида баҳолаш қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш (ЖБ), оралик баҳолаш (ОБ) ва якуний баҳолаш (ЯБ).

Мазкур фандан талабанинг семестр бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 100 балли тизимда баҳоланади. Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади: 43 балл - ЖБга; 42 балл - ОБга; 15 балл - ЯБ учун ажратилади.

Талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолашда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллигига;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражасига;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзишга;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш даражасига;
- фан бўйича слайд, чизма ва бошқаларни тайёрлашга.

Шулардан келиб чиққан ҳолда талаба билимини баҳолашда қуйидаги мезонлар инобатга олинади:

Талаба билимини баҳолаш мезонлари

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш Ижодий фикрлай олиш Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш Амалда қўллай олиш Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш, Тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик Билмаслик.

Семестр давомида фан бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади:

- 86 - 100 балл - «аъло»;
- 71 - 85 балл - «яхши»;
- 55 - 70 балл - «қониқарли»;

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида» ги Қонуни, 1998 йил. 30 декабр.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий инвестициялар тўғрисида» ги Қонуни, Халқ сўзи газетаси, 20 май 1998 йил. 2-бет.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш чора-тадбирлари ва унинг кафолатлари», тўғрисида» ги Қонуни.
4. Каримов И.А. Банк тизими, пул муомаласи, кредит, инвестиция ва молиявий барқарорлик тўғрисида. – Т.: «Ўзбекистон», 2005. – 528 б.
5. Президент И.А.Каримовнинг 2005 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2006 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси: Эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим.
6. Указ Президента Республики Узбекистан «О мерах по совершенствованию механизма реализации проектов с иностранными инвестициями», от 9 февраля 1998 года, Финансовое Законодательство Республики Узбекистан №3, 1998, стр.13-14.
7. Указ Президента Республики Узбекистан «О частичном изменении от 30 ноября 1996 года «О дополнительных стимулах и льготах, предоставляемых предприятиям с иностранными инвестициями» от 27 марта 1998 года, Налоговые и таможенные вести №14, 2-8 апреля 1998 г.
8. Ахелл. Зелль. Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов. Пер.снем.–1996 г.
9. Беренс В, Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций. Пер с англ. перераб. и дополн. Изд - М: АОЗОТ «Интер эксперт»,ИНФРА -М», 1995-528 с: табл, граф.
- 10.Бизнес-план инвестиционного проекта: Отчественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация: Учебное пособие/Под ред В.М. Попова - 4-е изд, перераб и доп.-М: финансы и статистика, 1997-418 с.
- 11.Котлер Ф. Основы маркетинга Пер. с нем. -1996.
- 12.Липсиц И.В. Коссов В.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа,М:Издательство БЕК, 1996-304 с.
- 13.Проектный анализ С. Гулямов Ташкент - 1998г.
- 14.Теория и практика антикризисного управления/Под ред. С.Г. Беляева, В.И. Кошкина. М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1996.-469с. Гл.5. Антикризисная инвестиционная политика.
- 15.Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - М.: Финансы и статистика, 1996. -432с.

Қўшимча адабиётлар:

18. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по стимулированию экспорта продукции, производимой предприятиями с иностранными инвестициями» от 26 августа 1997 года, финансовое законодательство Республики Узбекистан, № 11, Ташкент, 1997 г. стр 92-93.

19. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по упорядочению импортных операций от 18 февраля 1998, стр. 17-18.

20. Резюме руководящих принципов для консультативных фирм, привлекаемых ЮНИДО для подготовки предварительных исследований и технико-экономических обоснований. ООН по промышленному развитию, подготовлено Сектором технико-экономических обоснований, Службы инвестирования, Отдел содействия инвестированию и использованию технологии, март 1994 года. 26 стр.

21. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов - М.: Олимп-бизнес, 1997.-1087с.

22. Буров В.П. Галь В.В. Казаков А.П, Морошкин В.А. Бизнес-план инновационного проекта методика составления. Методическое пособие - М: ЦИПККАП, 1997-106 с.

23. Богуславский М.М. Иностранные инвестиции: правовое регулирование.-М.: Изд-во БЕК, 1996.-445с.

24. Гитман Л. Дж, Джонк М.Д. Основы инвестирования. Пер.с англ.-М: Дело,1997-1009 с.

25. Управление инвестиционным проектом. Опыт IBM. Пер с англ.-М: ИНФРА-М,1995-208 с.

26. Конкуренция и управление рисками на предприятиях в условиях рынка.-М.: Издательство «Аланс», 1997.-288с. Гл.6. Теоритические подходы учета риска и неопределенности при технико-экономическом обосновании инвестиционных проектов. С. 180-188с.

27. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов - М.: Финансы и статистика, 1998.-144с.

28. Курс экономики: Учебник/ Под ред. Б.А. Райзберга.-М.: ИНФРА-М, 1997.-720с. Гл.9. Инвестиции и ивенстиционные процессы в экономике С.205-222.

29. Финансы и управление предприятием/ Под ред. А.М. Ковалевой.-М.: Финансы и статистика, 1995.-160с.

30. Шим Джей К., Сигел Джоел Г. Финансовый менеджмент/Пер. с англ.- М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1996.-400с.

31. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник/под ред. Е.С. Стояновой.-М.:изд.-во Преспектива,1996.-405с. ISBN -5-88045-015-5.